

Regeringens proposition

1978/79: 216

Om lokalisering av institutet för metodutveckling, forskning och personalutbildning inom den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Beslutad den 26 april 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag, som har upptagits i bifogande utdrag av regeringsprotokoll denna dag.

På regeringens vägnar

SVEN ROMANUS

ROLF WIRTÉN

Propositionens innehåll

Genom beslut den 15 mars 1979 har riksdagen som sin mening givit regeringen till känna att frågan om lokalisering av ett institut för metodutveckling, forskning och personalutbildning inom den yrkesinriktade rehabiliteringen bör utredas närmare. Resultatet av utredningen bör föreläggas riksdagen för dess ställningstagande.

Sedan regeringen utvidgat det utredningsuppdrag som den nya utredningen (1978:04) om yrkesinriktad rehabilitering m.m. (NYR) tidigare erhållit att även omfatta lokaliseringsfrågan har NYR efter utredning inkommit med en skrivelse vari Stockholm förordas som lokaliseringsort.

I denna proposition föreslås, att medtutvecklingsinstitutet förläggs till Stockholmsregionen.

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-04-26

Närvarande: statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Enlund, Lindahl, De Geer, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam.

Föredragande: statsrådet Wirtén

Proposition om lokalisering av institutet för metodutveckling, forskning och personalutbildning inom den yrkesinriktade rehabiliteringen

Bakgrund

De handikappades arbetsmarknadssituation och olika åtgärder för att bereda sysselsättning åt svårplacerade arbetssökande har utretts i flera sammanhang under främst 1970-talet. Genom beslut den 22 mars 1974 be- myndigade regeringen dåvarande statsrådet Anna-Greta Leijon att tillkalla sakkunniga för översyn av den yrkesinriktade rehabiliteringen med uppgift att finna former för en samordnad organisation av denna verksamhet. Utredningen avlämnade i juli 1976 sitt betänkande (SOU 1976:38) Yrkesinrik- tad rehabilitering.

På grundval av bl.a. denna utredning och däröver angivna remissyttran- den lade regeringen i proposition 1977/78:30 fram förslag om ny organisa- tion för skyddat arbete och yrkesinriktad rehabilitering m.m., som sedan antogs av riksdagen den 13 december 1977 (AU 1977/78:16, rskr 1977/78:74).

I fråga om den yrkesinriktade rehabiliteringen föreslogs i propositionen en samordning av verksamheten under statligt huvudmannaskap och kost- nadsansvar. Starka skäl talade också för att delar av den arbetspsykologis- ka verksamheten samordnades under statligt huvudmannaskap. Hur en samordnad organisation för den yrkesinriktade rehabiliteringen i princip skulle byggas upp och administreras skulle prövas närmare av sysselsätt- ningsutredningen. För att möjliggöra en tidsmässig samordning med det förändrade huvudmannaskap som föreslogs för det skyddade arbetet bor- de en särskild organisationskommitté tillsättas och få påbörja sitt arbete utan att behöva avvakta sysselsättningsutredningens delbetänkande rörande de arbetshandikappade.

Sysselsättningsutredningen fick också i uppdrag att pröva frågan om ut- formning av forskningen och metodutvecklingen gällande den yrkesinrik-

tade rehabiliteringen. Utredningen avgav i januari 1978 delbetänkandet (SOU 1978:14) Arbete åt handikappade med förslag bl.a. om framtida organisation av den yrkesinriktade rehabiliteringen liksom av forskning och metodutveckling inom området. På grundval av sysselsättningsutredningens förslag framlade den organisationskommitté som arbetar med den yrkesinriktade rehabiliteringen - nya utredningen (A 1978:04) om yrkesinriktad rehabilitering m.m. (NYR) - i en rapport (DsA 1978:3) Arbetsmarknadsinstitutet den 2 oktober 1978 sitt förslag i fråga om utformningen av dessa verksamheter.

Förslagen från sysselsättningsutredningen och NYR har sedan legat till grund för förslag i regeringens proposition (1978/79:73) om åtgärder för arbetshandikappade. Riksdagen beslutade (AU 1978/79:20, rskr 1978/79:186) att godkänna de i propositionen förordade grunderna för inrättande av arbetsmarknadsinstitut inom arbetsmarknadsverket liksom av ett institut för metodutveckling och forskning.

I fråga om institutet för metodutveckling och forskning innebär riksdagens beslut att ett sådant institut skall inrättas genom att delar av statens arbetsklirik och det till Stockholms universitet knutna Psykotekniska institutet slås samman.

I ett par motioner med anledning av propositionen 1978/79:73 har yrkats att riksdagen skall uttala sig för att metodutvecklingsinstitutet förläggas till Göteborg.

I arbetsmarknadsutskottets betänkande (AU 1978/79:20) har påpekats, att frågan om lokalisering av institutet inte har behandlats i propositionen, men att det har underförståtts att det skall ligga i Stockholm.

Utskottet har erinrat om att statsmakterna år 1973 i samband med beslutet om den andra etappen av omlokaliseringen av statlig verksamhet (prop. 1973:55. InU 1973:22) gjorde bestämda uttalanden om den framtida omlokaliseringen av statlig verksamhet. Därvid uttalades att någon ytterligare omlokalisering av centrala statliga myndigheter i de former som skedde i de två utlokaliseringsetapperna inte skulle ske. Det ansågs dock naturligt att lokaliseringen av nytillkommande statlig verksamhet från fall till fall skulle prövas mot bakgrund av statsmakternas regionalpolitiska målsättningar. Vidare uttalades att ytterligare tillväxt av centrala myndigheter, om så bedömdes lämpligt borde kunna förläggas utanför Stockholmsområdet.

Utskottet konstaterar att som skäl för att placera institutet i Stockholm har angetts att institutet kommer att byggas upp av arbetsenheter vilka redan är belägna i Stockholm, och att institutet organisatoriskt skall utgöra del av AMS. Dokumentationsverksamheten, som kommer att bli en viktig uppgift för institutet, är möjlig att samordna med dokumentationen vid arbetslivscentrum i Stockholm. Motionärerna har å andra sidan pekat på goda samordningsmöjligheter med olika verksamheter i Göteborgsområdet, bl.a. lärarhögskolan i Mölndal som är landets enda utbildningsanstalt

för personal vid arbetsvårdsinstitutet. Det är enligt utskottet emellertid också tänkbart att institutet kan förläggas till annan ort utanför Stockholm än Göteborg. Utskottet anser det inte möjligt att på grundval av föreliggande material ha en bestämd uppfattning i lokaliseringsfrågan. På grund härav och med hänvisning till statsmakternas ovan återgivna uttalanden i samband med 1973 års omlocaliseringsbeslut föreslår utskottet att lokaliseringsfrågan närmare utreds. Utredningen bör klargöra möjligheterna att förlägga institutet utanför Stockholm och, om så visar sig möjligt, undersöka vilken ort eller vilka orter som är tänkbara med hänsyn till institutets uppgifter och kontaktbehov. Om utredningsarbetet leder fram till att en förläggning till Stockholmsområdet är nödvändig bör skälen härför anges.

Resultatet av utredningen bör enligt utskottets mening föreläggas riksdagen för ställningstagande i lokaliseringsfrågan. Arbetet bör bedrivas skyndsamt. Utskottet är medvetet om att uppskovet med lokaliseringsfrågan kan medföra att institutet träder i verksamhet senare än som beräknas i propositionen. Regeringen får i så fall återkomma beträffande övergångs-anordningar m.m.

Riksdagen har i skrivelse den 15 mars 1979 som sin mening givit tillkännan vad utskottet har anfört.

Regeringen har mot denna bakgrund utvidgat NYR:s utredningsuppdrag att även avse att i samråd med AMS utreda de berörda frågorna.

NYR har i skrivelse till chefen för arbetsmarknadsdepartementet överlämnat förslag om lokalisering av metodutvecklingsinstitutet. NYR:s skrivelse bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Till NYR har inkommit sex skrivelser med synpunkter i lokaliseringsfrågan vilka bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Föredragandens överväganden

Institutets uppgifter. I propositionen 1977/78:30 om skyddat arbete och yrkesinriktad rehabilitering m.m. förordade föredraganden att ett fristående institut för metodutveckling och forskning skulle upprättas. Institutet borde ha en fast anknytning till den yrkesinriktade rehabiliteringen på såväl arbetsförmedlingen som på arbetsplatsen. Särskilt viktigt var att metodutvecklingsarbetet kunde ske i direkt anknytning till den praktiska verksamheten inom organisationen för den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Eftersom frågan om forskning och metodutveckling inom den yrkesinriktade rehabiliteringen är direkt avhängig av vilken organisation den yrkesinriktade rehabiliteringen ges i sin helhet, fick det ankomma på sysselsättningsutredningen att pröva denna fråga.

Sedan sysselsättningsutredningen och NYR avgivit sina förslag har riks-

dagen, med anledning av propositionen (1978/79:73) om åtgärder för arbetshandikappade beslutat. (AU 1978/79:20, rskr 1978/79:186) att ett institut för metodutveckling, forskning och personalutbildning inom området yrkesinriktad rehabilitering skall inrättas.

Inrättandet skall ske genom en sammanläggning av de delar av verksamheten vid statens arbetsklirik resp. vid Psykotekniska institutet, som är inriktade på forskning och metodutveckling.

Arbetsprövning, anlagsundersökningar och annan klientinriktad verksamhet hos de båda institutionerna skall föras till den regionala organisationen i Stockholms län.

I NYR:s förslag till organisation och inriktning av metodutvecklingen markeras den decentraliserade metodutvecklingen och forskningen, medan det centrala institutet tilldelas en sammanhållande och samordnande roll.

NYR framhåller behovet av en sådan samlande instans som verkar för en rehabiliteringsforskning utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv. Man pekar också på behovet av att bättre följa upp den praktiska verksamheten. Tidigare har sysselsättningsutredningen och RRV betonat behovet av ett bättre informationssystem vad gäller resultaten av arbetsvårdens insatser.

Som jag framhållit i propositionen (1978/79:73) om åtgärder för arbetshandikappade är ökade kunskaper om effekter för individ och samhälle av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder väsentliga för planeringen av åtgärder för arbetshandikappade och andra vägledningssökande. Likaså är sådana kunskaper nödvändiga för metodutvecklingen inom väglednings- och rehabiliteringsområdena. Hittills har resurserna för en sådan uppföljning varit otillräckliga. Att följa upp de sökande och se vilka faktiska effekter insatta åtgärder haft, att analysera orsakerna till misslyckanden och hinder för att den önskade effekten kunnat uppnås bör vara en viktig uppgift för ett centralt institut med metodutvecklingsuppgifter. NYR har också framhållit att verksamhetens inriktning skall ha sin tyngdpunkt i metodutvecklingen. Denna förutsätts i hög grad äga rum i form av försöksverksamhet och uppföljningar vid arbetsmarknadsinstitutet.

Som NYR har föreslagit skall de olika projekten för metodutveckling och forskning bedrivas decentraliserat på arbetsmarknadsinstitutet. Det förekommer nu att man inom fältorganisationen initierar försök med nya metoder eller särskilda arbetsformer. En brist i det nuvarande systemet är att sådana försök inte alltid kan utvärderas och dokumenteras och kunskapen om dem spridas till andra som verkar inom området. Därför är det angeläget att metodutvecklingsinstitutet också tar till vara och hjälper till med att utveckla och genomföra sådana initiativ inom fältverksamheten och sedan svarar för dokumentation och informationsspridning. Institutet bör därför vara den instans som har den samlade överblicken över utvecklingen på området.

Enligt NYR:s förslag skall institutets verksamhetsområde avse problem

för individen i svåra val-, omställnings- och anpassningssituationer på arbetsmarknaden och metoder att lösa sådana problem. Tillämpningen bör innefatta arbetsmarknadsverkets interna väglednings- och rehabiliteringsinsatser, dess externa samverkansformer i dessa frågor och förhållanden på arbetsmarknaden med tydlig relevans för rehabiliterings- och vägledningsarbetet.

Som jag framhållit i propositionen 1978/79:73 bör tyngdpunkten ligga på den praktiska metodutvecklingen inom arbetsmarknadsverkets område. Detta innefattar också samverkan med andra organ som berörs av väglednings- och rehabiliteringsinsatser för enskilda individer. Institutet bör också arbeta med frågor som gäller individens förhållanden på arbetsplatsen och åtgärder där för att underlätta för den enskilde sökanden att få eller behålla ett arbete eller förbereda sig inför ett utträde på arbetsmarknaden. Anpassningsverksamheten är följaktligen ett område som institutet bör ägna uppmärksamhet.

Metodutvecklingsinstitutet har också tilldelats viktiga och omfattande utbildningsuppgifter genom att det föreslås svara för vidareutbildning inom området yrkesinriktad rehabilitering av personal, främst vid arbetsmarknadsinstitutet, men även för förmedlingspersonalen.

En viktig del i arbetet med att sprida kunskap om och dra nytta av erfarenheterna från metodutveckling och forskning är en väl fungerande informations- och dokumentationsverksamhet. I propositionen 1978/79:73 erinras om att regeringen har bemyndigat arbetslivscentrum att överta och vidareutveckla den dokumentationscentral (PADOC) som tidigare funnits på PA-rådet. Arbetslivscentrum avser bl.a. att inrätta en funktion mellan dokumentationscentralen och dess nyttjare. Personalen där skall bl.a. hjälpa praktikerna att dra nytta av forskningen inom området. Som jag framhållit i propositionen 1978/79:73 talar mycket för att knyta det nya institutets dokumentationsverksamhet till arbetslivscentrums dokumentationssystem. Arbetslivsinformation och dokumentation (AID).

Riksdagsbeslutet om metodutvecklingsinstitutet innebär att institutet skall ingå i AMS men ha en egen delegationsstyrelse med företrädare för arbetarskyddsstyrelsen, socialstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, skolöverstyrelsen, universitets- och högskoleämbetet, riksförsäkringsverket, landstings- och kommunförbunden, parterna på arbetsmarknaden och handikapprörelsen. AMS generaldirektör skall vara delegationens ordförande. Också personalen vid institutet skall vara företräd i styrelsen. Institutets föreståndare skall även vara styrelseledamot.

Decentraliserat utvecklingsarbete. De beslut, som fattats om metodutvecklingsinstitutets organisation och verksamhetens inriktning, innebär att en väsentlig del av utvecklingsarbetet kommer att bedrivas decentraliserat i form av projektverksamhet och liknande som är förlagt till arbetsmarknadsinstitutet i landets olika delar. Metodutvecklingsinstitutet skall ta initiativ till utvecklingsprojekt och även medverka till att projekt som föreslås

från fältverksamhetens sida genomförs. Institutet har i dessa sammanhang en sammanhallande roll och skall medverka med planeringshjälp, utvärdering, dokumentation etc.

Med ett sådant arbetssätt kan institutets verksamhet förankras i den praktiska klientinriktade verksamheten så som förordats bl.a. i prop. 1977/78:30 om skyddat arbete och yrkesinriktad rehabilitering m.m., liksom i prop. 1978/79:73.

Verksamheten kan inriktas på de problem, som finns ute i regionerna. Samtidigt innebär detta arbetssätt en möjlighet till samverkan med de samhällsorgan och institutioner som finns på resp. ort. Det är enligt min mening av särskild betydelse, att man med en sådan organisation av verksamheten kan beakta de skiftande problem, som finns i landets olika delar, samtidigt som man tar tillvara de resurser, som kan finnas i regionerna för att studera problemen. Självfallet bör dock även andra samhällsorgan, forskningsinstitutioner etc., än de lokalt befintliga kunna utnyttjas i lokala projekt. Institutet har en viktig roll när det gäller att förmedla sådana kontakter.

Jag ser därför institutets sammanhallande och informationsspridande roll som central för dess verksamhet. Problemen på arbetsmarknaden skiftar i hög grad i landets olika delar. Det är angeläget att detta avspeglas i utvecklingsarbetet.

Jag delar därför den uppfattning, som NYR framför, att samverkan med olika regionala projekt i första hand skall bedrivas inom ramen för det regionala utvecklingsarbetet. Det är det centrala institutets uppgift att svara för att resurserna för verksamheten sprids så, att olika slag av problem kan få sin belysning.

Effektivitetsaspekter. Beslutet om en samordnad organisation för den yrkesinriktade rehabiliteringen innebär att verksamheter som nu är splittrade på olika huvudmän den 1 januari 1980 skall föras samman till en ny organisation. Personal som nu arbetar hos landsting och kommuner skall, tillsammans med lärare och annan personal vid omställnings- och träningskurser och s.k. ALU-kurser inom arbetsmarknadsutbildningen, bilda arbetslag där det också skall ingå psykologer som idag är anställda hos fristående arbetspsykologiska institut. Dessa arbetslag har till uppgift att vägleda, pröva och träna sökande med olika slag av svårigheter på arbetsmarknaden.

Det finns, enligt min mening, mycket att vinna genom att människor med olika bakgrund och erfarenheter på detta sätt bringas att arbeta tillsammans. Det bör ge möjligheter till erfarenhetsutbyte och utveckling för all personal. Syftet med den nya organisationen med arbetsmarknadsinstitut är att skapa en organisation som på ett bättre sätt kan stödja sökande med en svag ställning på arbetsmarknaden, vilket jag närmare redogjort för i propositionen (1978/79:73) om åtgärder för arbetshandikappade. Tillskapandet av arbetsmarknadsinstitut innebär emellertid en stor omorganisa-

tion och man måste räkna med att svårigheter kommer att uppstå i ett inledningsskede innan alla olika berörda personalkategorier har hunnit lära känna varandra och innan arbetssätt och samverkansformer stabiliserats i hela den regionala organisationen.

Mot denna bakgrund har därför NYR i sina överväganden i lokaliseringsfrågan särskilt betonat funktions- och effektivitetsaspekterna. NYR framhåller att det är angeläget ur effektivitetssynpunkt att de erfarenheter som idag finns hos personalen vid statens arbetsklinik och Psykotekniska institutet kan bibehållas i den nya organisationen. NYR bedömer att en omlokalisering kan medföra att verksamheten förlorar denna speciella kompetens, vilket skulle få menliga effekter på effektiviteten. Av särskild vikt är också att metodutvecklingsinstitutet vid en eventuell utlokalisering inte kan få den sammanhållande roll som förutsatts vid uppbyggnaden av de nya arbetsmarknadsinstitutet, eftersom institutets start i sådant fall måste skjutas på framtiden.

NYR:s utredning ger också vid handen att personalen vid metodutvecklingsinstitutet kommer att ägna en betydande del av arbetstiden åt samverkan med i första hand övriga enheter inom AMS, men också med andra för verksamheten centrala organ i Stockholmsområdet. Omkring en tredjedel av institutets verksamhet kommer enligt NYR:s beräkningar att vara direkt riktad mot den regionala organisationen.

Vid en lokalisering utanför Stockholmsregionen skulle enligt NYR personalen få tillbringa en orimligt stor del av sin tid med resor dels till Stockholm, dels till arbetsmarknadsinstitutet. NYR uppskattar att ca 70 % av personalens arbetstid vid en eventuell utlokalisering skulle komma att tillbringas på andra orter än institutets förläggningsort. För en lokalisering till Stockholmsregionen talar förutom det stora kontaktfördet med övriga enheter inom AMS och andra centrala organ i Stockholmsområdet det förhållandet att inget annat lokaliseringalternativ kan erbjuda likvärdiga kommunikationsmöjligheter mellan det centrala institutet och de regionala arbetsmarknadsinstitutet.

Mot bakgrund av dessa omständigheter beräknar NYR att vissa kostnadsökningar torde bli ofrånkomliga om man efter en omlokalisering vill bibehålla den av riksdagen antagna ambitionsnivån. Så beräknas t.ex. kostnaderna för personal och resor öka med ca 50 % i förhållande till vad som föreslagits i den av riksdagen antagna budgetpropositionen.

För egen del vill jag anföra att syftet med institutets verksamhet är att främja och stödja såväl den klientinriktade verksamheten vid arbetsmarknadsinstitutet som det regionala metodutvecklingsarbetet. Syftet är att den nya organisationen så effektivt som möjligt skall kunna stödja de arbetssökande. Metodutvecklingsinstitutets verksamhet kan därför lika litet som arbetsmarknadsinstitutets särskiljas från arbetsmarknadspolitiken i övrigt. Verksamheten måste bedrivas integrerad i AMS övriga verksamhet. Jag vill i sammanhanget erinra om att riksdagen bl.a. med hänsyn till

den nya organisationen för yrkesinriktad rehabilitering fattat beslut om en översyn av AMS organisation.

Som arbetsmarknadsutskottet anfört bör metodutvecklingsinstitutets uppgifter och kontaktbehov utgöra utgångspunkter för en bedömning av lämplig lokalisering. Att en viss ort har behov av nya sysselsättningstillfällen kan därför inte vara avgörande. Jag delar NYR:s uppfattning att det regionalpolitiska motiv som förs fram i stället talar för en decentraliserad organisation med stark regional utvecklingsverksamhet. En sådan organisation bör mot bakgrund av den arbetsmarknad som finns inom regionen ha goda förutsättningar att belysa och arbeta med de problem som föreligger för bl.a. svårplacerad arbetskraft att få och behålla anställning. Man kan härigenom också ta till vara det betydande intresse för metodutveckling m.m. som redan idag finns i länen.

Som NYR framhållit, finns nu personal vid statens arbetsklirik och Psykotekniska institutet med erfarenheter av sådan verksamhet som metodutvecklingsinstitutet skall bedriva. Statens arbetsklirik bedriver utbildningsverksamhet inom området yrkesinriktad rehabilitering, främst av personal vid de nuvarande arbetsvårdsinstituterna. Denna utbildningsverksamhet bedrivs i huvudsak regionalt och lokalt. Också personal vid Psykotekniska institutet medverkar i personalutbildning, främst i centrala, av AMS anordnade kurser men också i regional utbildningsverksamhet i Stockholms län. Även personal vid andra arbetspsykologiska institut, främst PA-rådet och Psykotekniska institutet i Göteborg AB, har anlitats för medverkan i av AMS anordnade kurser.

Om institutet lokaliseras utanför Stockholmsregionen torde få av de forskare och utbildningsledare som idag finns vid Psykotekniska institutet och statens arbetsklirik följa med. Detta innebär att det kan ta lång tid innan metodutvecklingsinstitutet, som jag tidigare nämnt, kan ges den roll som samordnande organ som förutsatts vid riksdagens tidigare beslut. Detta kan dels ställa krav på utökade resurser hos andra enheter centralt inom AMS för ledning av arbetsmarknadsinstitutens verksamhet dels innebära att svårigheter uppkommer att bereda all personal vid statens arbetsklirik, Psykotekniska institutet samt i viss mån PA-rådet fortsatt anställning, detta bl.a. på grund av att den regionala organisationen med arbetsmarknadsinstitut i Stockholms län inte har behov av all den personal som idag finns hos berörda institutioner.

Avslutningsvis vill jag framhålla att jag härvid också har tillmätt den starkt decentraliserade organisationen och riksdagens tidigare beslut om bl.a. regional metodutveckling, stor vikt.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

- dels* godkänna det förslag om lokalisering till Stockholmsregionen av institutet för metodutveckling, forskning och personalutbildning inom den yrkesinriktade rehabiliteringen, som jag förordat.
- dels* bemyndiga regeringen att besluta om den närmare lokaliseringen av institutet.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

*Bilaga 1***Skrivelse från nya utredningen om yrkesinriktad rehabilitering m.m. (NYR)**

Nya utredningen om yrkesinriktad rehabilitering m.m. (NYR) har genom tilläggsdirektiv (regeringsbeslut 1979-04-20) fått i uppdrag att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen utreda frågan om lokalisering av det centrala institutet för metodutveckling, forskning och personalutbildning inom den yrkesinriktade rehabiliteringen. Institutet skall enligt riksdagsbeslut 1979-03-15 organisatoriskt vara en del av AMS.

Utredningen skall enligt tilläggsdirektiven klargöra möjligheterna att förlägga institutet utanför Stockholm och, om så visar sig möjligt, undersöka vilken ort eller vilka orter som är tänkbara med hänsyn till institutets uppgifter och kontaktbehov. Om utredningsarbetet leder fram till att förläggning till Stockholmsområdet är nödvändig bör skälen härför anges.

Utredningsarbetet inleddes omedelbart efter riksdagens beslut 1979-03-15 för att om möjligt en ogynnsam försening av det centrala institutet efter beräknad igångsättning den 1 januari 1980 skulle kunna undvikas.

Experten i utredningen docent Oswald Bratfisch har svarat för utformningen av föreliggande rapport. Utredningsarbetet har bedrivits i fortlöpande kontakt och samråd med arbetsmarknadsstyrelsen.

Utredningen har vid sammanträde idag beslutat att förorda lokalisering av institutet till Stockholm. Ledamoten Maj Pehrsson har lämnat reservation mot utredningens beslut.

Med överlämnande av rapporten Utredning rörande lokalisering av institutet för metodutveckling och forskning knutet till arbetsmarknadsverket (1979-04-18) har kommittén slutfört sitt uppdrag enligt tilläggsdirektiven.

Stockholm den 18 april 1979

Lars Arvidsson

Göran Borg

Lars Ettarp

Bertil Gråberg

Margot Håkansson

Rune Jonsson

Charles Lindholm

Horst Norrlund

Bengt Nyberg

Maj Pehrsson

Tommy Rosén

Calle Waller

/Åke Nordin

Reservation av ledamoten Maj Pehrsson

Majoriteten i föreliggande utredning om den yrkesinriktade rehabiliteringen m.m. föreslår en lokalisering av det centrala institutet för metodutveckling och forskning inom den nya organisationen för den yrkesinriktade rehabiliteringen till Stockholmsområdet. Det huvudsakliga skälet härför är enligt utredningens majoritet det behov av fysiska kontakter mellan olika befattningshavare som föreligger för institutets personal med personer vid andra myndigheter och institutioner förlagda till Stockholmsområdet. Man anför att en annan lokaliseringort skulle medföra betydande ökning i personal- och reskostnader.

Enligt min mening bör emellertid andra skäl vara vägledande för val av lokaliseringsort. Behovet av fysiska kontakter är av utredningens majoritet sannolikt överdrivet. Sker lokaliseringen i ort med goda kommunikationer torde de resor som behövs för verksamhetens bedrivande ej vara alltför tidskrävande.

Forskning och utveckling inom den yrkesinriktade rehabiliteringen kan med fördel ske även på andra orter än Stockholm. Bl.a. har i annat sammanhang påtalats den befintliga verksamhet som finns i Göteborg. Andra universitetsorter är emellertid tänkbara utifrån dessa utgångspunkter.

Institutet bör vidare kunna repliera på verksamheter ute i länen. Det är enligt min mening den fältmässiga verksamheten som är mest väsentlig och mindre behovet av kontakter med AMS centralt.

Jag vill vidare understryka att sysselsättningsutredningen betonat dels att nytillkommande statliga verksamheter bör förläggas utanför Stockholmsområdet, dels att statliga myndigheter prövar vilka befintliga funktioner som kan decentraliseras ut i länen. Institutet övertar visserligen vissa delar av den verksamhet som bedrivits inom Statens arbetsklänik och Psykotekniska institutet. Institutet måste emellertid enligt min mening ses som en nytillkommande verksamhet. Lokaliseringen måste därför även bedömas utifrån regionalpolitiska utgångspunkter.

Sammantaget innebär detta att en lokalisering av institutet till Stockholm ej är det enda alternativ som står till buds. En annan lämplig lokaliseringsort med goda möjligheter till forskning, utbildning och kontakter med den praktiska verksamheten är enligt min mening Göteborg. Jag förordar därför att det centrala institutet för metodutveckling, forskning och personalutbildning förläggs till Göteborg.

Sammanfattning*Uppdraget*

Nya utredningen om yrkesinriktad rehabilitering m.m. (NYR) har genom tilläggsdirektiv fått regeringens uppdrag att i samråd med arbetsmark-

nadsstyrelsen utreda frågan om lokalisering av det centrala institutet för metodutveckling och forskning inom den nya organisationen för den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Utredningen skall enligt direktiven klargöra möjligheterna att förlägga institutet utanför Stockholm och, om så visar sig möjligt, undersöka vilken ort eller vilka orter som är tänkbara med hänsyn till institutets uppgifter och kontaktbehov. Om utredningsarbetet leder fram till att förläggning till Stockholmsområdet är nödvändig bör skälen härför anges.

Institutets ställning och organisation

Det centrala institutet för metodutveckling, forskning och personalutbildning bygger på en sammanslagning av delar av statens arbetsklínik och Psykotekniska institutet vid Stockholms universitet (PTI) samt motsvarande resurser i övrigt inom de nuvarande verksamheterna. Institutet skall vara knutet till arbetsmarknadsverket men skall i vissa avseenden ha en fristående ställning. Institutets löpande verksamhet avseende metod- och forskningsfrågor skall ledas av en delegationsstyrelse med bred samhälllig representation, där AMS generaldirektör är ordförande, och en föreståndare.

Förutom föreståndare och kansli om 8 personer skall institutet bestå av två enheter, en för personalutbildning och en för metodutveckling och forskning, som var och en leds av en enhetschef. Det skall finnas 6 utbildningshandläggare och 2 sekreterare inom personalutbildningsenheten samt 15 projektledare och 4 sekreterare inom enheten för metodutveckling och forskning.

Institutets uppgifter

Institutet skall ha till uppgift att i vid bemärkelse följa och stödja den yrkesinriktade rehabiliterings- och vägledningsverksamhet som bedrivs inom arbetsmarknadsverket. Detta kan ske genom

- *utveckling* av arbetsmetoder och hjälpmedel inom rehabiliteringen och vägledningen samt uppföljning och utvärdering av verksamheten
- *forskning* om orsaker till att uppkomst av arbetshandikapp uppstår, effekter av bl.a. yrkesrehabiliterande åtgärder och andra för verksamheten relevanta frågeställningar
- *utbildning* av personal vid de nya arbetsmarknadsinstituterna och personal inom angränsande verksamhetsområden samt genom medverkan i viss universitets- och högskoleutbildning
- *information och dokumentation* av det utvecklings- och forskningsarbete som bedrivs inom och i anknytning till verksamhetsområdet.

Inriktningen av verksamheten avses få en markerat tillämpad profil och är upplagd så att det praktiska metodutvecklingsarbetet bedrivs decentraliserat vid de regionala arbetsmarknadsinstituterna, medan det centrala institu-

tet svarar för initiering, samordning, utvärdering, uppföljning och information.

Institutets kontaktbehov

De samverkans- och kontaktbehov som betingas av verksamhetens innehåll är i huvudsak relaterade till

- övriga instanser inom AMS: arbetsförmedlings-, arbetsvårds-, yrkesväglednings-, försäkrings-, utbildnings- och metodenheterna, personalutbildningssektionen, beredningsorgan (med fackliga företrädare), verksamheten samt samarbetsgrupper som styrelsen etablerar med andra myndigheter och organisationer
- *arbetsmarknadsinstitutet (AMI)*: ansvariga för utvecklings- och utbildningsfrågor inom länsorganisationen (chefer och särskilda handläggare), beredningsgrupperna samt all personal inom AMI som berörs av det praktiska utvecklingsarbetet och utbildningsaktiviteterna
- *olika utvecklings-, forsknings- och utbildningsorgan*: universitet och högskolor, arbetslivscentrum, arbetarskyddsstyrelsens arbetsmedicinska avdelning, vissa forskningsråd, -stiftelser och -fonder, Handikappinstitutet, Rygginstitutet, miljölaboratoriet inom styrelsen för teknisk utveckling, stresslaboratoriet, olika byråer inom skolöverstyrelsen, socialstyrelsen och kriminalvårdsstyrelsen, vissa instanser inom de fackliga organisationerna m.fl.
- *olika myndigheter och organisationer, arbetsmarknadens parter och näringslivet*: arbetarskyddsstyrelsen, socialstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, skolöverstyrelsen, universitets- och högskoleämbetet, riksförsäkringsverket, Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, LO, TCO, SACO/SR, SAF, handikapprörelsen samt enskilda företag eller organisationer.

Överväganden och förslag

Samarbetet med övriga instanser inom AMS med säte i Stockholmsregionen, måste bygga på täta och fortlöpande kontakter, som kräver personliga sammanträffanden.

Detta samarbete uppskattas ta ca 20% av institutets resurser i anspråk, övrig samverkan med myndigheter och andra organ i Stockholmsområdet ytterligare ca 10%.

Således torde ca en tredjedel av institutets totalresurser komma att avse aktiviteter som kräver fysisk närvaro i Stockholm. Ingen annan ort eller region i landet uppvisar tillnärmelsevis samma bredd vad gäller samverkans omfattning.

Samverkan med arbetsmarknadsinstitutet är den andra dominerande aktiviteten för institutets personal. Den beräknas ta ca 25% av tidsresurserna i anspråk, samverkan med andra organ på andra orter än Stockholm ytterligare ca 10%. Totalt torde således åtgå ca 35% av institutets resurser

till samverkan med olika organ som är geografiskt spridda över hela landet.

Samverkan med AMI kommer att kräva en relativt omfattande reseverksamhet för institutets personal. En lokalisering som minimerar behovet av ytterligare reseaktiviteter är därför påkallad ur effektivitetssynpunkt. Vid annan lokaliseringsort än Stockholm torde institutets personal beroende på ort komma att behöva ändå tillbringa upp till 70% av sin arbetstid på andra orter än institutets förläggningsort.

Annan lokaliseringsort än Stockholm skulle – under förutsättning att ambitionsnivån för verksamheten bibehålls – komma att högst väsentligt öka personalkostnaderna och kostnaderna för resor.

Institutet bygger på en sammanslagning av delar av den verksamhet som f.n. bedrivs vid statens arbetsklänik och Psykotekniska institutet vid Stockholms universitet, båda med säte i Stockholm. Att tillvarata de samlade erfarenheterna hos personalen vid dessa två institutioner skulle få särskilt stor betydelse i initialskedet av omorganisationen.

Mot bakgrund av ovanstående överväganden finner utredningen att en lokalisering av det centrala institutet för metodutveckling och forskning till Stockholm är nödvändig.

1 Utgångspunkter

Nya utredningen om yrkesinriktad rehabilitering m.m. (NYR) har genom tilläggsdirektiv fått regeringens uppdrag att i samråd med AMS utreda frågan om lokalisering av ett institut för metodutveckling och forskning inom den nya organisationen för den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Till grund för utredningens överväganden i denna fråga ligger riksdagsbeslutet 1979-03-15 med anledning av prop. (1978/79:73) om åtgärder för arbetshandikappade. (AU 1978/79:20, rskr 1978/79:186).

I propositionen föreslås – i enlighet med förslag av sysselsättningsutredningen och NYR – ett institut för metodutveckling, forskning och personalutbildning, knutet till arbetsmarknadsverket. I AU:s betänkande konstateras att propositionen visserligen ej berör frågan om lokaliseringen av det centrala institutet, men att det är underförstått att institutet skall ligga i Stockholm.

Med anledning av motionerna 1033 av Bengt Bengtsson m.fl. (c) och 2043 av Kurt Hugosson m.fl. (s) och med hänvisning till statsmakternas uttalanden i samband med 1973 års omlokiseringsbeslut föreslår utskottet att lokaliseringsfrågan närmare utreds. Utredningen bör klargöra möjligheterna att förlägga institutet utanför Stockholm och, om så visar sig möjligt, undersöka vilken ort eller vilka orter som är tänkbara med hänsyn till institutets uppgifter och kontaktbehov. Om utredningsarbetet leder fram till att förläggning till Stockholmsområdet är nödvändig, bör skälen härför anges.

Utredningen tar således institutets uppgifter och kontaktbehov som utgångspunkt för att belysa lokaliseringsfrågan.

2 Institutets ställning och organisation

Det centrala institutet för metodutveckling, forskning och personalutbildning är tänkt att i vissa frågor få en fristående ställning inom arbetsmarknadsverket. Det avses ledas av en delegationsstyrelse och en föreståndare.

Institutets anknytning till arbetsmarknadsverket innebär att AMS skall svara för bl.a. ärenden i viktigare författningsfrågor och förslag till anslagsframställning som berör institutet och dess verksamhet.

Delegationsstyrelsen svarar för driften av institutets verksamhet.

I institutets styrelse är AMS generaldirektör ordförande, föreståndaren är ledamot. I styrelsen ingår företrädare för följande myndigheter och organisationer: arbetarskyddsstyrelsen, socialstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, riksförsäkringsverket, skolöverstyrelsen, universitets- och högskoleämbetet, Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, LO, TCO, Centralorganisationen SACO/SR, SAF och handikapprörelsen.

Till sitt förfogande har föreståndaren ett kansli för kontorsadministration, budget- och anslagsfrågor, personalfrågor och information omfattande 8 personer. Institutet består av två enheter: en personalutbildningsenhet och en enhet för metodutveckling och forskning. Enheterna leds av enhetschefer som tillsammans med föreståndaren utgör institutets interna ledningsfunktion. Det finns 6 utbildningshandläggare och 2 sekreterare inom utbildningsenheten och 15 projektledare samt 4 sekreterare inom enheten för metodutveckling och forskning. Till denna basorganisation om totalt 38 personer kan knytas gästforskare och andra medarbetare för särskilda uppdrag och projekt.

Samverkan med AMS avses ske i samband med planering, genomförande och uppföljning av olika projekt och utbildningsinsatser. Därtill skall samverkan ske kring metodanvisningar för arbetet vid arbetsmarknadsinstitutet och därmed sammanhängande anvisningar och föreskrifter för arbetsförmedlingen.

För att reglera samarbetet kring institutets huvuduppgifter inrättas beredningsgrupper för personalutbildnings- och metodutvecklingsfrågor. I dessa beredningsgrupper avses finnas företrädare för AMS, det centrala institutet och personalorganisationerna.

3 Institutets verksamhet

3.1 Övergripande formuleringar

3.1.1 *Sysselsättningsutredningen*

I delbetänkandet från sysselsättningsutredningen (SOU 1978:14) Arbete åt handikappade, sägs följande: Ett centralt metodutvecklingsinstitut bör ha till uppgift att i vid bemärkelse följa och stödja den yrkesmässiga rehabilitering som bedrivs inom arbetsmarknadsverket. Det kan ske genom forskning om anledningar till uppkomsten av arbetshandikapp, genom forskning och utveckling av arbetsmetoder och hjälpmedel i den yrkesmässiga rehabiliteringen och genom en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av verksamheten. "På annat ställe konstateras att "uppgifterna kommer att omfatta hela frågan om den ömsesidiga anpassningen på arbetsmarknaden, utslagningen, anpassningsgruppernas roll etc." samt att "institutet skall ägna sig åt dokumentation av och information om resultaten av det utvecklingsarbete som bedrivs, t.ex. i form av egna skriftserier. Vidare kan institutet delta i planering av och medverka vid utbildning av personal vid de nya arbetsmarknadsinstituterna."

3.1.2 *Nya utredningen om yrkesinriktad rehabilitering m.m.*

NYR har i sin rapport (Ds A 1978:3) Arbetsmarknadsinstitut framhållit att syftet med institutets verksamhet skall vara "att den skall utgöra ett stöd för den praktiska rehabiliterings- och vägledningsverksamhet som bedrivs inom arbetsmarknadsverket".

Huvuduppgifter inom det centrala institutet anges med

- metodutveckling och forskning
- personalutbildning
- information och dokumentation

Inriktningen av metodutvecklingen och forskningsverksamheten (MoF) bör ha en markerat tillämpad profil. I enlighet därmed bör man söka uppnå en kontinuitet mellan de kunskapsproducerande funktionerna, som utvecklings- och forskningsarbete, och de kunskapsspridande, som utbildning och information. Dessa bägge senare delar bör ses som ett integrerat led i MoF-verksamheten.

NYR understryker i sitt organisationsförslag den decentraliserade metodutvecklingen och forskningen inom hela fältverksamheten, medan det centrala institutet tilldelas en sammanhållande och samordnande roll.

3.1.3 *Propositionen 1978/79:73 om åtgärder för arbetshandikappade*

Föredraganden ansluter sig i propositionen till NYR:s förslag beträffande institutets uppgifter. Det betonas särskilt att "ökade kunskaper om effekter för individ och samhälle av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder är väsentliga för planering av åtgärder för arbetshandikappade och andra

vägledningssökande. Likaså är sådana kunskaper nödvändiga för metodutvecklingen inom väglednings- och rehabiliteringsområdena. Att följa upp de sökande och se vilka faktiska effekter insatta åtgärder haft, analysera orsakerna till misslyckanden och hinder för att den önskade effekten kunna uppnås bör vara en viktig uppgift för ett centralt institut med metodutvecklingsuppgifter. Metodutvecklingen förutsättes i hög grad äga rum i form av försöksverksamhet och uppföljning vid arbetsmarknadsinstitutionen".

Vidare poängteras att den praktiska metodutvecklingen inom arbetsmarknadsverkets område också innefattar samverkan med andra organ som berörs av väglednings- och rehabiliteringsinsatser för enskilda individer "Institutet bör också arbeta med frågor som gäller individens förhållanden på arbetsplatsen och åtgärder där för att underlätta för den enskilde sökanden att få eller behålla ett arbete, eller förbereda sig inför ett utträde på arbetsmarknaden. Anpassningsverksamheten är följaktligen ett område som institutet bör ägna uppmärksamhet."

3.2 Metodutveckling

Metodutvecklingen skall, som framgår av punkterna 3.1.1 t.o.m. 3.1.3 ha en markerat tillämpad profil. Det praktiska metodutvecklingsarbetet skall bedrivas decentraliserat vid de regionala arbetsmarknadsinstitutionen (AMI), medan det centrala institutet svarar för initiering, samordning, utvärdering, uppföljning och information. Metodutvecklingens inriktning avgränsas till att gälla problem för individen i svåra val-, omställnings- och anpassningssituationer på arbetsmarknaden och kunskaper och metoder för att lösa sådana problem. NYR gör en grov uppdelning av tillämpningsområdet i tre huvudaspekter:

- arbetsmarknadsverkets interna väglednings- och rehabiliteringsinsatser.
- dess externa samverkansformer i dessa frågor samt
- förhållanden på arbetsmarknaden med tydlig relevans för väglednings- och rehabiliteringsarbetet.

3.2.1 Väglednings- och rehabiliteringsinsatser

Här hör frågor som sammanhänger med

vägledningmetodik: utveckling av metoder och program för arbetsmarknadsorientering och arbetsvägledning samt för social, psykologisk och medicinsk utredning inför val eller omval av arbete och/eller utbildning.

rehabiliteringsmetodik: utveckling av metoder och program för funktionell prövning och träning i arbetssituationer såväl inom institutet som på arbetsplatser. Här ingår även olika former av social, psykisk och fysisk träning.

anpassningsmetodik: utveckling av metoder och program för introduktion, inskolning och stöd i arbete (i en ny arbetsmiljö). Här ingår vidare utarbetande av informationsmetoder för att påverka attityder såväl hos de sökande som inom arbetsorganisationen (ansvariga för personalpolitiken personalanställare, arbetsledare, arbetskamrater) samt utarbetande av metoder som underlättar anpassningsverksamhetens integrering med förmedlingens och AMI:s arbete.

metodik för handikappgrupper: utveckling av metoder och program, som är specifika för olika handikappgrupper, såsom nödvändigt komplement till de ovan skisserade mera generella metoderna då erfarenheter från dessa ofta ej äger giltighet för olika handikappgruppers problematik.

metodik för invandrargrupper: liknande syfte som för handikappgrupper. Invandrargruppers problematik är relaterad till språksvårigheter och andra kulturella olikheter, som komplicerar vägledningen och rehabiliteringen.

uppföljningsmetodik: utveckling av metoder och program för systematisk uppföljning av effekter av olika hjälpmedel och åtgärder för arbetshandikappade samt metoder för individuell uppföljning och återinformation från såväl arbetsförmedlingstjänstemän, som sökande.

Enligt utredningens mening bör institutets metodutvecklingsverksamhet (tillsammans med utbildningsaktiviteterna) även vara inriktad på att befämja och underlätta samarbetet mellan AMI och arbetsförmedlingen. Detta arbete bör prioriteras i initialskedet av omorganisationen.

3.2.2 *Samverkan med vårdorgan, skola och arbetsliv.*

Hit hör utveckling av metodik som syftar till att underlätta och effektivisera kontakterna och samarbetet med olika vårdorgan, skolan och arbetslivet. Här ingår utveckling av samverkansformer med sjukvård, främst med den medicinska rehabiliteringen, socialvård, kriminalvård samt försäkringskassa. Vidare ingår bl.a. utveckling av metoder för kartläggning av hinder på arbetsplatserna för inplacering av svärsysselsatta, utveckling av samarbetsformer med skolans olika organ, företagens personaladministration, arbetarskydd och företagshälsovård.

3.2.3 *Förhållanden på arbetsmarknaden av betydelse för vägledning och rehabilitering*

Metodutveckling i detta avseende ses som stödfunktion för utarbetande av lämplig arbetsmetodik enligt de två föregående punkterna 3.2.1 samt 3.2.2, och kan närmast karakteriseras som utredningsarbete eller tillämpningsforskning. Exempel på problem att belysa är hinder för nytillträde på arbetsmarknaden, effekter av felaktiga arbetsval och arbetsbyten, av misslyckanden i utbildning m.m. Även studier av förändringar i yrkesstruktur och arbetsorganisation måste ägnas uppmärksamhet. Samarbete med andra MoF-organ blir här ett naturligt inslag.

3.3 Forskning

Gränsdragningen mot utvecklings- och utredningsarbete är flytande. Huvuduppgiften är att följa forskning (såväl grund- som tillämpningsforskning) med relevans för verksamhetsområdet, ta initiativ till och även genomföra egna projekt. Dessa kan komma till stånd genom att forskare och annan expertis för visst projekt knyts till institutet under vissa perioder. I övrigt bör institutet stimulera andra forsknings- och utvecklingsinstanser (FoU) till att genomföra för institutets verksamhet relevanta projekt, vilket självfallet förutsätter ett fungerande kontaktnät med dessa organ och välstrukturerade samarbetsformer.

3.4 Utbildning

NYR har i sin rapport betonat att det är en väsentlig uppgift för institutet att på olika sätt planera och delta i utbildningsverksamhet. Till denna uppfattning ansluter sig föredraganden i propositionen. Av primärt intresse är

- utbildning av personalen vid AMI
- utbildning av arbetsförmedlingspersonal (med tonvikt på avsnitt som rör väglednings- och rehabiliteringsfrågor).
- utbildning av personalgrupper inom angränsande verksamhetsområden
- medverkan i universitets- och högskoleutbildning (i första hand genom handledning och praktikantutbildning, men även genom kursverksamhet, föreläsningar, seminarier etc).

Institutet avses ha det sammanhållande ansvaret för utbildningsplaneringen inom den regionala organisationen.

En annan viktig uppgift är att utarbeta utbildnings- och informationsmaterial, som vänder sig till olika vårdorgan, skolan och arbetslivet i syfte att underlätta de uppgifter som redovisas under punkten 3.2.2.

3.5 Information och dokumentation

En väl fungerande informations- och dokumentationsverksamhet är en förutsättning för att sprida kunskap och dra nytta av erfarenheterna från metodutveckling och forskning. NYR föreslår att institutet bör utge en egen rapportserie och lättillgängliga sammanställningar, anordna konferenser, seminarier m.m. I propositionen sägs att det förefaller lämpligt att knyta institutets dokumentationsverksamhet till arbetslivscentrums dokumentationssystem. Arbetslivsinformation och dokumentation (AID).

4 Verksamhetens kontaktbehov

4.1 Samarbets- och kontaktbehov med olika instanser inom AMS

Inom samtliga enheter tillhörande AMS avdelning för arbetsmarknads-service ägnas metodfrågor som berörts under punkterna 3.2.1 t.o.m 3.2.3 kontinuerlig uppmärksamhet. Tillkomsten av institutet ses härvidlag som en välkommen och nödvändig resursförstärkning. I synnerhet gäller detta metodik rörande anpassningsgruppernas verksamhet, utrednings- och vägledningsmetodik inom arbetsförmedlingen och utveckling av arbetsmetodik avseende sökandegrupper med särskilda problem såsom invandrare, ungdomar, sökande med olika handikapp m.fl.

Personalenhetens utbildningssektion är en annan viktig samarbetsinstans inom AMS för institutet. Utbildningssektionens verksamhet, vars innehåll i många stycken planeras i samverkan med fackenheterna och som är nära knuten till den totala metodutvecklingen inom verket, har starka beröringspunkter med institutets utbildningsverksamhet innehållsmässigt och delvis även med avseende på målgrupper (t.ex. arbetsförmedlingspersonal). Ett nära samarbete vad gäller planering, samordning, administration, materialframställning m.m. är därför nödvändigt.

Inom yrkesvägledningsenheten har den arbetspsykologiska sektionen fungerat som AMS kansli för arbetspsykologiska frågor. Sektionen har också varit kansli för ett samarbetsorgan mellan AMS och de arbetspsykologiska instituten där samtliga enheter inom avdelningen och samtliga arbetspsykologiska institut, med vilka verket samarbetar, har varit representerade och där avdelningschefen varit ordförande. För att kunna fullgöra dessa samordningsuppgifter effektivt har sektionen dessutom bildat en särskild samarbetsgrupp inom AMS med representanter för berörda enheter. Denna grupp har ägnat särskild uppmärksamhet åt utveckling av ALU-metodik. Ett givet samarbetsbehov med det centrala institutet föreligger framöver i och med att institutet kommer att inta de arbetspsykologiska institutens roll i dessa sammanhang.

Avdelningens enheter m.fl. instanser inom verket har också ett etablerat samarbete med andra myndigheter och organisationer i metodfrågor. Som exempel kan nämnas den s.k. *FAMU-gruppen* (som belyser forsknings- och utvecklingsproblem inom arbetsmarknadsutbildningen), i vilken, utöver AMS personal, representanter för skolöverstyrelsen och Stockholms skoldirektions pedagogiska centrum ingår, den s.k. *arbetsvårdsdelegationen* (som bl.a. belyser forsknings- och utvecklingsproblem inom arbetsvården) med företrädare för handikapporganisationerna m.fl. samt de s.k. *"Nota bene"-grupperna* (som belyser bl.a. synskadades, hörselskadades och dövas problematik) med företrädare för myndigheter, handikapporganisationer och andra berörda organisationer.

Det centrala institutet bör även i dessa sammanhang medverka i arbetet.

Utredningen bedömer att samarbetet med AMS kommer att ta ca 20 % av institutets totalresurser i anspråk.

4.2 Samarbets- och kontaktbehov med arbetsmarknadsinstitutet

Det praktiska metodutvecklingsarbetet bedrivs decentraliserat vid de regionala arbetsmarknadsinstitutet medan det centrala institutet svarar för initiering, samordning, utvärdering och information. Institutet har således i många avseenden en servicefunktion gentemot AMI-organisationen vilket innebär krav på fortlöpande personliga kontakter. Detta omfattar utvecklingsansvariga, AMI:s beredningsorgan och personal i övrigt som vid ett givet tillfälle berörs av metodutvecklingen.

Kontaktbehov och krav på samarbete föreligger på samma sätt vad gäller utbildnings- och informationsaktiviteterna, som i initialskedet av omorganisationen kommer att kräva särskilt stora insatser från institutets sida.

Utredningen uppskattar att ca 25 % av institutets tidsresurser kommer att tas i anspråk för samarbets- och kontaktaktiviteter med arbetsmarknadsinstitutet, som är spridda över hela landet.

4.3 Samarbets- och kontaktbehov med utvecklings-, forsknings- och utbildningsorgan

Behoven är i första hand relaterade till institutets verksamhet enligt punkterna 3.2 t.o.m. 3.4 men även till informations- och dokumentationsaktiviteterna. Kontakter bör etableras med sådana organ som bedriver för institutet institutrelevant forsknings- och utvecklingsarbete samt utbildnings- och fortbildningsverksamhet.

Vid sidan av landets universitet och högskolor är härvidlag flera andra organ aktuella: arbetslivscentrum (bl.a. forskning kring demokratisering av arbetslivet, dokumentations- och informationssystemet AID som nämnts under punkt 3.5), arbetarskyddsstyrelsens arbetsmedicinska avdelning (bl.a. forskning kring fysiska och psykiska arbetsmiljörisiker, utbildning i miljöfrågor m.m.), somliga forskningsråd, -stiftelser och -fonder (med forskningsaktiviteter som spänner över hela det aktuella fältet, inte minst också på handikappområdet), miljölaboratoriet inom styrelsen för teknisk utveckling (bl.a. forskning kring stress i arbetslivet), rygginstitutet och Handikappinstitutet (forskning kring speciella handikappfrågor), olika byråer inom skolöverstyrelsen, socialstyrelsen och kriminalvårdsstyrelsen, som svarar för respektive organisations forsknings-, utvecklings- och utbildningsverksamhet med relevans för institutet, vissa instanser inom de fackliga organisationerna som handlägger frågor rörande forskning inom arbetslivets område m.fl. organ.

Inom universitet- och högskolesidan är i första hand de beteendevetenskapliga och medicinska disciplinerna samt vissa samhällsvetenskaper och

vissa grenar inom teknisk och ekonomisk forskning och utbildning aktuella.

Institutets dimensionering kommer inte att medge mera omfattande kontakter med universitets- och högskoleforskningen. En lägsta ambitionsnivå för kontakter och samarbete härvidlag bör emellertid ej underskrida 10 % av institutets tidsresurser med tanke på att samarbetet kring forskning och utbildning oftast måste vara kontinuerligt och bygga på personkontakter för att vara fruktbart. Härda prioriteringar med avseende på tids-, personal-, effektivitets- och innehållsaspekter kommer att bli nödvändiga.

För institutet relevant forskning och utbildning bedrivs på flera håll i landet. Tyngdpunkten och framför allt bredden, som svarar mot de mångfasetterade problemområden, som institutet har att bevaka, återfinns i Stockholmsområdet.

4.4 Övriga kontaktbehov

Institutets övriga kontaktbehov är relaterade till olika myndigheter, arbetsmarknadens parter och näringslivet, som direkt eller indirekt berörs av institutets verksamhet. I första hand gäller detta för institutets ledningsfunktioner, men även för utbildnings- och utvecklingspersonalen föreligger ett kontaktbehov. Den breda samhällsliga representationen i institutets delegationsstyrelse, med företrädare för arbetarskyddsstyrelsen, socialstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, riksförsäkringsverket, skolöverstyrelsen, universitets- och högskoleämbetet, Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, LO, TCO, Centralorganisationen SACO/SR, SAF och handikapprörelsen, återspeglar kontakternas mångfald. Den övervägande delen av dessa organ har sina huvudkontor i Stockholmsområdet.

Vad gäller kontakterna med näringslivet, kanske främst i samband med speciella utvecklings-/forskningsprojekt och/eller utbildnings-/informationsaktiviteter, vid enskilda företag eller organisationer, är institutets arbetsfält riket i dess helhet.

Utredningen bedömer tidsåtgången i dessa avseenden till ca 30 % av tidsresurserna för ledningsfunktionerna och till ca 10 % för övrig utvecklings- och utbildningspersonal.

5 Från vissa parter inkomna synpunkter i lokaliseringsfrågan

Utredningen har studerat remissvaren till utredningens rörande viss yrkesinriktad rehabilitering betänkande (SOU 1976:38). Yrkesinriktad rehabilitering samt till sysselsättningsutredningens delbetänkande (SOU 1978:14) Arbete åt handikappade.

Utredningen har inte ur remissvaren kunnat utläsa några direkta eller definitiva synpunkter på lokaliseringen av ett centralt institut för metodutveckling och forskning knutet till arbetsmarknadsverket. I och med riksdagsbeslutet 1979-03-15 om inrättande av ett metodutvecklingsinstitut, anser utredningen lokaliseringssynpunkter, som väsentligen bygger på andra premisser, nämligen en decentraliserad organisation (som framförs i en del av remissvaren), ej vara relevanta för utredningsarbetet och kommer därför ej heller att närmare gå in på dessa.

Skriftliga synpunkter på lokaliseringsfrågan har spontant lämnats till utredningen av Göteborgs kommuns näringspolitiska delegation och Skövde kommun. Följande institutioner som tidigare utfört metodutvecklingsuppdrag för arbetsmarknadsverkets räkning har av utredningen beretts tillfälle att lämna synpunkter: Psykologiska utvecklingsgruppen, Psykotekniska institutet i Göteborg AB, Institutet för psykologisk-pedagogisk konsultverksamhet AB samt Psykotekniska institutet vid Stockholms universitet. Synpunkterna finns redovisade som bilaga. Därutöver har muntliga synpunkter framförts av Rådet för personal- och arbetslivsfrågor (PA-rådet), statens arbetsklirik, Malmö psykologbyrå AB, Psykologisk yrkesrådgivning AB samt SACO/SR, TCO-S och LO. Utredningen har även tagit del av riksdagsmannen Sven-Gösta Signells (s) fråga till arbetsmarknadsministern angående institutets lokalisering.

Av nämnda instanser pläderar statens arbetsklirik, Psykotekniska institutet vid Stockholms universitet, PA-rådet, Psykologisk yrkesrådgivning AB, SACO/SR, TCO-S och LO för en lokalisering av institutet till Stockholm.

Göteborgs Kommuns näringspolitiska delegation och Psykotekniska institutet i Göteborg AB förordar Göteborg som lokaliseringsort.

Institutet för pedagogisk-psykologisk konsultverksamhet AB, Uppsala, finner Uppsala vara den lämpligaste lokaliseringsorten.

Riksdagsmannen Sven-Gösta Signell anser att institutet bör lokaliseras till Skövde.

Malmö psykologbyrå AB anser Malmö/Lund-regionen vara en lämplig lokaliseringsort för institutet.

Arbetspsykologiska utvecklingsgruppen AB framför att lokaliseringen av institutet är av underordnad betydelse i och med att det praktiska metodutvecklingsarbetet kommer att bedrivas decentraliserat, vilket anses vara mest väsentligt i sammanhanget.

Följande sammandrag av anförda skäl för lokalisering till viss ort kan göras:

Göteborg

– stort antal institutioner och organ som driver eller planerar forskningsinsatser med direkt anknytning till problemområden inom AMI:s verksamhetsfält.

- vid lärarhögskolan i Mölndal befintlig utbildning av personal vid arbetsvårdsinstitut
- i sammanhanget relevant utbildning som bedrivs vid psykologiska institutionen och socialhögskolan i Göteborg.
- erfarenhetsresurser som finns vid Psykotekniska institutet i Göteborg AB och PA-rådet där.
- projektet Lindholmen AB, som syftar till en samverkan "på lika villkor" mellan utbildning, forskning och produktion

Uppsala

- handikappforskning (speciellt syn- och hörselskadade samt rörelsehindrade) har sedan länge haft ett centrum i Uppsala,
- Ulleråkers sjukhus behandlingsforskning rörande alkohol- och narkotikaberoende.
- den pågående utbyggnaden av arbetspsykologin i Uppsala.
- närheten till Stockholm

Malmö/Lund

- universitets- och högskoleaktiviteter med relevans för institutets verksamhet förekommer i stor utsträckning.
- erfarenheterna hos personalen vid Malmö psykologbyrå AB kan tillvaratas

Skövde

- borde ha alla förutsättningar att bli en bra lokaliseringsort
- Skaraborgs län har förbigåtts vid tidigare utlokaliseringar av statliga verk

Stockholm

- sammanslagningen av statens arbetsklirik (STAK) och Psykotekniska institutet vid Stockholms universitet (PTI) är en omorganisation av två i Stockholm befintliga statliga institutioner, ej någon nyttillkommen statlig verksamhet
- nära samarbete med AMS
- samarbete bl.a. i dokumentationsfrågor med arbetslivscentrum, Stockholm
- samverkan med en rad myndigheter i Stockholm
- samverkan med forskning, utveckling och utbildning för institutets verksamhet som bedrivs hos ett stort antal organ i Stockholmsregionen
- ändamålsenliga lokaler för institutet finns tillgängliga
- den samlade erfarenheten hos personalen vid PTI och STAK måste tillvaratas. Personalen är bosatt i Stockholmsregionen.

Utredningens bedömning av olika intressens synpunkter kommer att ges nedan under punkt 6. Utredningens slutsatser är förankrade i NYR:s ar-

betsgrupp för det centrala institutet med företrädare för SACO/SR, TCO-S, Psykotekniska institutet vid Stockholms universitet och statens arbets-klinik. Arbetsgruppen och därmed representanterna för de berörda fackli-ga organisationerna står bakom här redovisade slutsatser och rekommenda-tioner.

6 Slutsatser

Utredningen finner mot bakgrund av vad som tidigare anförts angående institutets uppgifter och kontaktbehov att i huvudsak följande aspekter bör ligga till grund för ett ställningstagande i lokaliseringsfrågan.

I Samarbete med AMS

Samarbete med AMS är, jämsides med samverkan med arbetsmark-nadsinstitutet, institutets dominerande kontaktaktivitet. Detta gäller såväl institutets ledningsgrupp som utbildnings- och utvecklingspersonal och kan tidsmässigt uppskattas till ca 20 % av institutets tidsresurser. Samar-betet måste bygga på täta och fortlöpande kontakter (som till mycket stor del kräver personliga sammanträffanden). Det omfattar samtliga steg i ut-vecklings- och utbildningsverksamheten från planering över genomföran-de till att omsätta resultaten av institutets verksamhet i praktiska samman-hang. Samarbetet i dessa avseenden är ett ofrånkomligt krav, inte enbart ur innehållssynpunkt, utan även med hänsyn till administrativa spørsmål, eftersom AMS utfärdar anvisningar till fältorganisationen. Ur dessa aspekter är Stockholm den av bästa lokaliseringsorten för det centrala in-stitutet.

II Samverkan med arbetsmarknadsinstitutet

Ur denna aspekt torde lokaliseringen av det centrala institutet ej ha nå-gon avgörande betydelse. Av institutets totala tidsresurser kommer sam-verkan med AMI uppskattningsvis att ta ca 25 % i anspråk. Kontakterna med fältorganisationen förutsätter dock tillgång till snabba och täta riks-omfattande kommunikationsmedel. Ur denna synpunkt skulle ett flertal större orter i hela landet vara tänkbara.

III Samverkan med övriga instanser

Samverkan med andra instanser är AMS och arbetsmarknadsinstitutet har av utredningen bedömts ta drygt 20 % av institutets tidsresurser i an-språk (se punkterna 4.3 och 4.4): minst hälften därav kan hänföras till kon-

takter i Stockholmsregionen. resterande del till landet i övrigt, utan klar adress till någon speciell ort.

Ur denna aspekt är det en klar fördel med en lokalisering av institutet till Stockholm.

IV Effektivitetsaspekter

Tidsåtgången för samverkan med olika instanser med säte i Stockholmsregionen har av utredningen uppskattats till ca en tredjedel av institutets totala tidsresurser. Vid annan lokaliseringsort än Stockholm minskar antingen tidsutrymmet för sådan samverkan eller för samverkan med AMI eller bådadera beroende på tidsåtgången för resor m.m. Till bilden hör också att samverkan med arbetsmarknadsinstitutet, som är spridda över hela landet, i sig kommer att kräva en relativt omfattande reseverksamhet. En lokalisering av institutet som minimerar behovet av ytterligare reseaktiviteter är därför väsentlig ur effektivitetssynpunkt. Vid annan lokaliseringsort än Stockholm kan institutets personal komma att tillbringa upp till 70 % av sin arbetstid på andra orter än institutets förlägningsort vilket betänkligt skulle begränsa effektiviteten.

Institutet skall, som tidigare sagts, bygga på en sammanslagning av delar av den verksamhet som nu bedrivs vid statens arbetsklinik och Psykotekniska Institutet vid Stockholms universitet. Det är alltså inte frågan om någon ny statlig inrättning utan ett till namnet nytt institut tillkommet genom sammanslagning av redan existerande verksamhet. Om institutet skall kunna fungera effektivt från starten, vilket är en nödvändighet, inte minst med tanke på utbildningsverksamheten, som i sin tur är intimt förknippad med utvecklingsverksamheten, måste de samlade erfarenheterna hos personalen vid dessa institutioner kunna tillvaratas. En eventuell utlokalisering skulle väsentligt minska effektiviteten särskilt i starten. Personalen vid de båda institutionerna är bosatta i stockholmsregionen och kommer knappast att ha reella möjligheter att flytta. Den troliga utvecklingen vid en eventuell utlokalisering är att denna personal antingen söker sig till något lokalt arbetsmarknadsinstitut eller övergår till annan verksamhet inom Stockholmsområdet.

Den försvagning av verksamheten som därigenom skulle uppstå talar också mot en lokalisering utanför Stockholmsområdet.

V Ekonomiska aspekter

Ett av de skäl som framförts för att sammanföra delar av verksamheten vid statens arbetsklinik och Psykotekniska institutet vid Stockholms Universitet till ett centralt institut, har varit en önskan att med bibehållen kostnadsram få till stånd en effektivitetshöjning. Enligt utredningens mening torde det ej vara möjligt att utan kostnadsökningar upprätthålla ambitions-

nivå "effektivitetshöjning" – och heller inte en i förhållande till nuläget oförändrad effektivitet – vid en lokalisering av institutet långt utanför Stockholmsområdet.

En försiktig uppskattning av kostnadsökningen vid oförändrad ambitionsnivå ligger, enligt utredningens bedömning, i närheten av 50%. Kostnadsökningen är i huvudsak hänförlig till personalkostnader och utgifter för resor och traktamenten. Utredningen finner således att Stockholm ur ekonomisk synpunkt har stora fördelar som lokaliseringsort.

VI Lokaliseringspolitiska aspekter

Statsmakterna anför i samband med 1973 års omlokaliseringsbeslut (prop. 1973:55, InU 1973:22) beträffande den framtida omlokaliseringen av statlig verksamhet att man "genom föreliggande förslag har nått gränsen för vad som är möjligt att utlokalisera från Stockholmsområdet. Någon ytterligare omlokalisering av centrala statliga myndigheter i de former som har föreslagits i de två utlokaliseringsetapperna bör därför inte ske. Det är dock naturligt att lokaliseringen av nytillkommande statlig verksamhet från fall till fall prövas mot bakgrund av statsmakternas övergripande regionalpolitiska målsättningar. Om så bedöms lämpligt bör också ytterligare tillväxt av centrala myndigheter kunna förläggas utanför Stockholmsområdet."

Utredningen anser, som tidigare nämnts, att det centrala institutet ej är att betrakta som nytillkommen statlig verksamhet, utan som en samordning och utveckling av den verksamhet som bedrivs vid statens arbetsklinik och Psykotekniska Institutet vid Stockholms universitet, båda med säte i Stockholm och med staten som huvudman. Att ta ställning till specifika aktuella lokaliseringspolitiska förslag har ej varit utredningens uppgift. Uppdraget gäller, enligt tilläggsdirektiven, att belysa lokaliseringsfrågan med hänsyn tagen till institutets uppgifter och kontaktbehov.

VII Specifika forsknings-, utvecklings- och utbildningsaktiviteter

Det centrala institutet tilldelas en problemövergripande, samordnande funktion vad gäller utveckling och utbildning. Det praktiska metodutvecklingsarbetet och merparten av utbildningsaktiviteterna förutsättes äga rum vid arbetsmarknadsinstitutet. Utvecklings-, forsknings- och utbildningsaktiviteter som f.n. bedrivs på någon ort, kan enligt utredningens mening ej åberopas som skäl för en lokalisering av institutet till dessa orter. Ej heller är behovet av utrednings- och/eller forskningsprojekt som belyser en speciell regions problem rörande t.ex. sysselsättningsfrämjande åtgärder någon godtagbar motivering i detta sammanhang. Sådana problem bör snarare belysas inom ramen för resp. länsorganisation.

Utredningen finner sålunda att specifika forsknings-, utvecklings- och utbildningsaktiviteter ej kan åberopas som skäl för lokalisering till någon speciell ort i landet.

7 Rekommendation och motivering

Mot bakgrund av det anförda finner utredningen sammanfattningsvis att en lokalisering av det centrala institutet till Stockholm är nödvändig.

Motiveringen härför ligger i att institutets samarbete med AMS måste byggas på täta och fortlöpande kontakter, som kräver personliga sammanträffanden och som uppskattningsvis kommer att ta ca 20 % av institutets totalresurser i anspråk.

Övriga samverkansbehov med myndigheter och andra organ i Stockholm som också kräver fortlöpande personkontakter, uppskattas till ca 10 %.

Detta innebär att ca en tredjedel av institutets totala tidsresurser upptas av aktiviteter som, för att fungera effektivt, kräver personalens fysiska närvaro i Stockholmsregionen.

Ingen annan ort, eller region, i landet kan ge samma bredd i fråga om samverkans omfattning och därigenom främja institutets mångfasetterade uppgifter.

Samverkan med arbetsmarknadsinstitutet är den andra dominerande aktiviteten för institutets personal. Den tar ca 25 % av tidsresurserna i anspråk, samverkan med andra organ på andra orter än Stockholm, ytterligare ca 10 %. Totalt åtgår således ca 35 % av institutets totala resurser till samverkansaktiviteter med olika organ som är geografiskt spridda över hela landet.

Samverkan med AMI kräver en relativt omfattande reseverksamhet för institutets personal oavsett lokaliseringsorten för det centrala institutet. En lokalisering som minimerar behovet av ytterligare reseaktiviteter är påkallad ur effektivitetssynpunkt.

Vid annan lokaliseringsort än Stockholm kommer institutets personal beroende på lokaliseringsort att tillbringa ända upp till 70 % av sin arbetstid på andra orter än institutets förläggningsort.

Annan lokaliseringsort än Stockholm kommer – under förutsättning att ambitionsnivån för verksamheten skall bibehållas – att öka personalkostnaderna och kostnaderna för resor med uppskattningsvis närmare 50 %.

Institutet bygger på en sammanslagning av delar av den verksamhet som f.n. bedrivs vid statens arbetsklirik och Psykotekniska institutet, båda med säte i Stockholm. Att tillvarata de samlade erfarenheterna hos personalen vid dessa två institutioner är en annan effektivitetsaspekt, som är av speciell betydelse i initialskedet av omorganisationen.

Utvecklings-, utbildnings- och forskningsaktiviteter som f.n. bedrivs på någon ort, eller en speciell regions problem rörande t.ex. studier av sysselsättningsfrämjande åtgärder, utgör inte nödvändigtvis motiv för en lokalisering av institutet till en speciell ort eftersom de kan beaktas inom ramen för regionalt utvecklingsarbete.

Inkomna skrivelser till NYR

Göteborgs kommuns näringspolitiska delegationens skrivelse

Bakgrund

Av riksdagens beslut, (AU 1978/79:20) regeringens proposition (prop. 1978/79:73) och NYR:s betänkande (DsA 1978:3) framgår det att det centrala institutet för metodutveckling och forskning kommer att få fyra huvuduppgifter: 1) Samordna och hålla samman verksamheten vid arbetsmarknadsinstitutet (AMI). 2) Samverka med andra organ. 3) Svara för vidareutbildning. 4) Svara för dokumentation och informationsspridning.

Under rubriken *samordning* framhålls behovet av bättre uppföljning av den praktiska verksamheten. Som särskilt viktigt anges att institutet verkar för en rehabiliteringsforskning utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv. Vidare poängteras behovet av ökade kunskaper om effekter för individ och samhälle av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. En viktig uppgift blir därför att följa upp de sökande samt analysera orsakerna till misslyckanden och hinder.

Det centrala institutets verksamhet innefattar *samverkan* med andra organ som berörs av väglednings- och rehabiliteringsinsatser för enskilda individer. Institutet bör också arbeta med frågor som gäller individens förhållanden på arbetsplatsen och åtgärder där för att underlätta för den enskilde att få eller behålla arbete eller förbereda sig för utträde på arbetsmarknaden. Anpassningsverksamheten bör följaktligen ägnas stort intresse. Forskningsinsatserna skall vara klart inriktade på den praktiska verksamheten med vägledning och rehabilitering. Det är angeläget att verksamheten vid institutet avgränsas från den arbetsmarknadsforskning som nu utförs av andra organ.

Det centrala institutet ges viktiga och omfattande *utbildningsuppgifter*. Institutet skall utveckla och driva vidareutbildning inom området yrkesinriktad rehabilitering för personal, främst vid arbetsmarknadsinstitutet, men även för förmedlingspersonalen.

I fråga om *dokumentation och informationsspridning* konstateras att det f. n. finns brister i utvärdering, dokumentation och informationsspridning kring försök med nya metoder och arbetsformer som initieras i fältorganisationen. Det centrala institutet skall ta till vara/hjälpa till att utveckla och genomföra sådana initiativ samt svara för dokumentation och informationsspridning. Dokumentationsverksamheten har förutsatts bli knuten till arbetslivscentrums dokumentationssystem.

Lokaliseringsfrågor

Enligt riksdagens beslut skall genom en särskild utredning klargöras möjligheterna att förlägga det centrala institutet utanför Stockholm och, om så visar sig möjligt, undersöka vilken ort eller vilka orter som är tänkbara med hänsyn till institutets uppgifter och kontaktbehov. Vidare har riksdagen uttalat att, om utredningsarbetet leder fram till att förläggning till Stockholmsområdet är nödvändig, bör skälen härför anges.

En lokalisering till Stockholmsområdet är nödvändig endast om det kan visas att institutet omöjligen kan fullgöra sina uppgifter utanför Stockholm. Med den bakgrunden kan man slå fast att institutets uppgifter när det gäller att hålla kontakt med och följa verksamheten vid AMI kan fullgöras från i stort sett varje ort med fungerande post-, tele-, land- och flygkommunikationer. Däremot kräver initiativ-, utvecklings- och samverkansuppgifterna en geografisk närkontakt med forsknings- och utredningsinstitutioner samt praktisk verksamhet inom näringsliv och arbetsmarknad. På liknande sätt måste institutet för att fullgöra sina utbildningsuppgifter ha tillgång till personal- och lokalresurser vid eller i nära anslutning till utbildningsinstitutioner.

Som kommer att visas i det följande kan samtliga de angivna kraven uppfyllas i Göteborgsregionen.

Metodutveckling och forskning

I Göteborg finns ett stort antal institutioner och organ som driver eller planerar forskningsinsatser med direkt anknytning till de problemområden som ligger inom arbetsmarknadsinstitutens verksamhetsfält.

Inom sektorn rehabilitering finns institutionen för *medicinsk rehabilitering* vid Göteborgs universitet. Verksamheten vid institutionen är kopplad till såväl grundutbildning, forskarutbildning som sjukhusvård. Institutionens olika avdelningar har dessutom etablerat samarbete med olika teoretiska och kliniska institutioner som medicinska fakulteten, med institutioner inom teknologi och beteendevetenskaper samt med skilda samhällsorgan och företag. Institutionens forskningsverksamhet rör sektorer som behandlingsmetoder inom arbetsterapi och sjukgymnastik, rehabiliteringsåtgärder vid olika sjukdomstillstånd, tekniska hjälpmedel, ergonomiska problem med hänsyn till handikappade, motivationsfaktorer hos handikappade samt stress- och kärnfunktion.

Inom institutionen ligger dessutom avdelningen för *handikappforskning* som arbetar med att klarlägga och utreda faktorer som gäller sociala sammanhang, byggd miljö och tekniska åtgärder som påverkar handikappade individers situation samt att förbättra förhållandena för den handikappade med hjälp av ny teknik och lämpliga åtgärder. Forsknings- och utvecklingsarbetet är f.n. koncentrerat till frågeställningar kring funktionellt – anatomiska och fysiologiska problem, miljöteknik, sociala och psykologiska problem samt arbets- och sysselsättningsproblem. I anslutning

till det sist nämnda området kan nämnas att representanter för avdelningen medverkar i den tvärvetenskapliga gruppen vid Bräcke Östergård som bedriver forskningsverksamhet rörande rörelsehindrade elevers skolsituation.

Den *psykiska rehabiliteringen* ägnas stort intresse vid rehabiliteringsverksamheten inom Lillhagens sjukhus (LS). Man har där sökt studera och angripa de problem som ligger i bristen på kontinuitet i övergången från vården till arbetslivet och då utgått från det förhållande att en betydande del av klienterna i provnings/träningsverksamheten också återfinns i patientjournalerna vid Lillhagens sjukhus. Vid LS har man med goda resultat byggt upp en förträningsverksamhet som gjort patienterna väl skickade att slussas åter ut i samhället. LS har också åtagit sig en förträningsverksamhet av patienter som avses slussas över till skyddad verkstad. Detta är en tidsödande verksamhet som normalt inte ryms vid den ordinarie provnings/träningsverksamheten.

I mån av resurser avser man att vid LS arbeta med frågor kring de problem och förutsättningar som kopplas till att få och behålla ett arbete. I detta utvecklingsarbete – liksom i övrigt arbete vid och kring rehabiliteringsverksamheten vid LS – är arbetsterapeuter mycket aktivt engagerade. Vid LS utförs dessutom forsknings- och utvecklingsarbete inriktat på personer med alkohol- och drogproblem.

Inom det medicinska området finns även i övrigt betydande FoU-resurser som kan "sparra" ett centralt metodutvecklings- och forskningsinstitut.

Ett *yrkesmedicinskt centrum* är under uppbyggnad vid Sahlgrenska sjukhuset. Till denna verksamhet avses knytas enheter inom bl.a. yrkespsykologi, yrkesallergi, yrkesaudiologi, yrkeslungmedicin, yrkestoxiologi, yrkesortopedi, yrkesergonomi och yrkesneurologi. Samtliga dessa enheter avses repliera på de resurser som finns vid motsvarande moderkliniker inom Sahlgrenska/Universitetet.

I detta sammanhang skall också nämnas de resurser som finns inom *företagshälsovården* vid bl.a. de större företagen i regionen: Volvo, SKF och Svenska Varv. På liknande sätt torde ett centralt institut kunna repliera på företagshälsovården inom Göteborgs kommun, regionens störste arbetsgivare med ca 50000 anställda. Samspelemöjligheter föreligger också med den *kommunala yrkesinspektionen* – en av de bäst utbyggda i landet.

Inom det medicinska området skall slutligen nämnas *Nordiska hälsovårdshögskolan*, som bedriver undervisning inom bl.a. områdena socialmedicin och omgivningshygien, men som nyligen också tillförts resurser för forskning. Forskningen kommer att ske i form av tillämpad forskning bedriven i samråd med myndigheter, organisationer och forskningsråd inom de nordiska länderna.

Den medicinska forskningen samverkar, som redan nämnts, med skilda tekniska discipliner framför allt vid Chalmers Tekniska Högskola (CTH).

Bland de involverade ämnesområdena vid CTH kan nämnas *medicinsk elektronik*. Via t.ex. CTH kan också ett centralt institut samverka med IVF (Instituttet för Verkstadsteknisk Forskning).

Vidare skall nämnas att den *arbetsvetenskapliga* forskningen vid CTH kommer att få fastare former och ökade resurser fr.o.m. 1 juli 1979 då CTH tillförs en professur i arbetsvetenskap.

Inom *sektionen för arkitektur* vid CTH studeras frågorna om hur människans villkor förändrats av industrisamhället. F.n. pågår forskningsprojekt som bl.a. behandlar samverkan bostad – arbetsplats och åtgärder för att underlätta för handikappade.

Vid Göteborgs universitet finns samspelsmöjligheter för det centrala institutet bl.a. vid de sociologiska och psykologiska institutionerna och socialhögskolan.

Vid *sociologiska institutionen* finns landets enda professur i arbetsmarknadssociologi. Kring denna professur kommer successivt att byggas upp en enhet för arbetsvetenskap. I årets budgetproposition har medel beviljats för en lektors- och en sekreterartjänst vid enheten. Bland ämnesområden som studeras vid institutionen kan nämnas rörligheten på arbetsmarknaden, nedläggningarnas konsekvenser för de anställda och det s.k. restarbetslöshetsproblemet. Gruppen arbetsmarknadsinriktade sociologer, som av sysselsättningsutredningen anges som en viktig resurs i AMI-organisationen, finns väl företräd i Göteborg.

I sammanhanget kan också nämnas att *socialantropologiska institutionen* studerar arbetsmarknadsfrågor sedda ur invandrarnas perspektiv.

Psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet har koncentrerat sig på tillämpad arbetspsykologi. Under årens lopp har inom ramen för forskningsverksamheten ett flertal avhandlingar och utredningar ägnats åt rehabilitering och arbetsvård. Bland aktuella projekt som återspeglar denna forskningsinriktning märks "Skara-projektet – rehabilitering och skyddad sysselsättning för svårplacerad arbetskraft". Projektet skall ses mot bakgrund av de svårigheter som finns att i samordnad social och medicinsk verksamhet fullfölja planer på behandling och rehabilitering av individer, där arbetsvårdsproblem är ett betydande inslag i den totala problembilden. Syftet med projektet, som pågått sedan 1977, är att aktivera den mest svårplacerade arbetskraften genom en kombination av arbete och stödbehandling. Utfallet har hittills gett över förväntan goda resultat. Bland andra projekt och utredningar som pågår kan nämnas analys av motivationsfaktorer för patienter remitterade till medicinsk rehabilitering, effekter i samband med omplaceringar och andra personalförändringar inom verkstadsindustri, psykiska, fysiska och sociala följder av sniffningsmissbruk och utslagningsfaktorer på arbetsmarknaden.

Vid *socialhögskolan* har sedan flera år bedrivits utrednings- och forskningsarbete inriktat på rehabilitering. Resurserna vid socialhögskolan ger möjligheter att i forsknings- och utvecklingsarbete binda samman sociala,

psykologiska, juridiska och ekonomiska aspekter på skilda arbetsmarknadsfrågor. Fr.o.m. innevarande år sker dessutom en resursförstärkning på detta området i och med att socialhögskolan får landets första professur i socialt arbete besatt. Detta kommer att innebära att man först i landet kommer igång med en praktisk åtgärdsinriktad forskning på ämnesområdet.

Utbildning

I prop. 1978/79:73 konstateras att det finns en särskild utformad utbildning för den personal som kommer att ingå i AMI. Denna utbildning har varit koncentrerad till Göteborgs universitet (lärarhögskolan i Mölndal). Det skall vidare noteras att merparten av lärarna vid denna utbildning rekryterats från Göteborgsregionen. Likaså har ett omfattande samarbete etablerats med olika institutioner i regionen när det gäller studiebesök, askultationer och annan anknytning till den praktiska verksamheten.

Vid sidan av den speciella utbildningen för personal inom arbetsvården finns även andra utbildningar som kan vara av intresse när det gäller att utveckla utbildningen inom området. Sådan utbildning drivs t.ex. vid psykologiska institutionen och socialhögskolan.

Viktiga resurser i sammanhanget utgör också de erfarenheter som finns vid Psykotekniska Institutet i Göteborg och PA-rådet. Vidare skall noteras att SIFU, som kommer att omlokaliseras till Borås, varit engagerat i utbildningsinsatser på området. OT och ALU-verksamheten anses ha fungerat bättre i Göteborg än i många andra delar av landet.

I Göteborgsregionen finns följaktligen kompletta och väl intrimmade resurser för utbildning av alla de personalkategorier som ingår i AMI.

Projekt Lindholmen AB

Som nämnts inledningsvis betonas i statsmakternas beslut om AMI vikten av att metodutvecklings- och forskningsarbetet på olika sätt anknyts till den verklighet som möter personer som blivit föremål för arbetsvårdsåtgärder. Denna verklighetsförankring kan med fördel ske inom Göteborgsregionen och västsverige. Området tillhandahåller verksamheter inom flertalet näringsgrenar och branscher, stora och små företag, samt skiftande arbetsmiljöer. Pågående aktiviteter i regionen visar att det är mycket lätt att finna intresserade samverkanspartners bland företag och organisationer för praktiska studier på fältet.

Med avseende på samverkansmöjligheterna i praktisk verksamhet kan också Göteborg erbjuda en unik resurs i Projekt Lindholmen AB, PLAB. Verksamheten vid PLAB, som är under successiv uppbyggnad, syftar till en samverkan "på lika villkor" mellan utbildning, forskning och produktion. Målet är att Lindholmen skall utgöra en länk mellan problem och möjligheter för forskning genom att ge forskare tillgång till dels en realistisk produktionsmiljö, dels basresurser för ett effektivt forskningsarbete.

PLAB kommer att utgöra ett mellanled forskning – produktion. Lindholmen kan erbjuda fullskalelaboratorier belagda med produktion med så lång genomloppstid att den "tål störningar" i forsknings- och utvecklingssyfte.

PLAB etablerar successivt samarbete med forskare inom medicin, teknik och beteendevetenskap. Dessutom sker samverkan med bl.a. STU, Arbetarskyddsfonden, IVF och SIFU. Inom Lindholmenområdet sker dessutom utbildning inom gymnasieskolan, AMU och YTH.

En samverkan mellan PLAB och ett centralt metodutvecklings- och forskningsinstitut skulle med stor sannolikhet bli berikande för båda parter och även få sekundäreffekter på befintliga forskningsinstitutioner i Göteborgsregionen. Den skulle dessutom innebära en värdefull uppföljning av de ekonomiska satsningar (60 milj. kr.) som staten gjorde i samband med att PLAB etablerades.

Dokumentation och information, personal- och lokalfrågor

Den korta tid som stått till förfogande för genomlysning av Göteborgs lokaliseringsförutsättningar har inte räckt till för ett närmare studium av dokumentations- och informationsproblemen. Med de tekniska hjälpmedel som finns tillgängliga idag torde det emellertid vara fullt möjligt att bygga upp en väl fungerande dokumentations- och informationsverksamhet i Göteborg. Betydande resurser och kunskaper på området finns framför allt vid högskolebiblioteken i Göteborg. Eventuella behov av utredningsarbete i frågan kan med fördel kopplas till högskolan i Borås med dess bibliotekarieutbildning.

Det centrala metodutvecklings- och forskningsinstitutet har förutsatts rekrytera personal från bl.a. PTI och statens arbetsklirik i Stockholm. Det skall i det sammanhanget poängteras att det även i Göteborg finns ett antal personer som berörs av omorganisationen inom arbetsvårdsverksamheten och som är kvalificerade för anställning vid det centrala institutet. Detta gäller t.ex. viss personal vid socialförvaltningens prövnings/träningsbyrå som sysslat med metodutvecklingsarbete – detta inte minst mot bakgrund av att man i Göteborg drivit ett målmedvetet utvecklingsarbete som verkligen fungerat. Likaså finns ett antal personer vid Psykotekniska Institutet i Göteborg (GPI), som varit engagerade i forsknings- och metodutvecklingsarbete till stor del finansierat med medel från olika statliga organ. Vid GPI – liksom vid Göteborgs universitet – finns också befattningshavare med stor erfarenhet av utbildningsfrågor på det aktuella området. Slutligen skall slås fast att den omfattande forskning och metodutveckling som bedrivs vid olika institutioner i regionen – som summariskt redovisats ovan – givetvis ger en god rekryteringsgrund för personal vid ett centralt metodutvecklings- och forskningsinstitut.

Eftersom den nya organisationen på arbetsvårdsområdet förutsätts träda i kraft redan vid kommande årsskifte måste givetvis det centrala institutets lokalfrågor lösas snabbt. Det är därför angeläget att framhålla att till-

gången på kontorslokaler i den aktuella storleken är god i Göteborg. Det skall tilläggas att Näringslivssekretariatet genom sin lokalförmedlingsfunktion har en samlad överblick över tillgången på lokaler i kommunen. Näringslivssekretariatet är dessutom engagerat i att finna lokaler för AMI i Göteborg. Det skall också nämnas att möjligheter torde föreligga för en lokalmässig samordning mellan ett centralt institut och Projekt Lindholmen AB.

Arbetspsykologiska Utvecklingsgruppens skrivelse.

För oss är lokaliseringen av det centrala institut för forsknings- och metodutveckling av ringa betydelse dvs. om den skall ligga i Stockholm enligt NYR-utredningens förslag, eller om den skall placeras någon annanstans i landet. Den viktigaste decentraliseringsaspekten på forsknings- och utvecklingsarbetet i anslutning till det framtida AMI är i stället i vilken utsträckning man vill förändra detta arbete på de regionala- och lokala AMI-enheterna.

Det utvecklingsarbete som skett inom den del av arbetspsykologin som haft arbetsmarknadsstyrelsen som uppdragsgivare, är i huvudsak ett verk av *samtliga* de arbetspsykologiska institut som finns i landet. Det har varit ett framgångsrikt arbete av många praktiskt arbetande psykologer. Den kontinuerliga närheten till de praktiska frågeställningarna har varit styrkan. Detta arbetssätt har lett till användbara metoder. Vi vill också betona att det finns den forskarkompetens inom de nuvarande arbetspsykologiska instituten för att driva detta utvecklingsarbete vidare. Vi anser därför att det är långt viktigare att se till att denna forsknings- och utvecklingstradition bevaras och förstärks, när vi nu skall gå in under ett nytt huvudmannaskap, än att tid och kraft ödas på frågan om var det centrala institutet för forsknings- och metodutveckling skall lokaliseras.

Psykotekniska institutets i Göteborg AB skrivelse

Näringspolitiska delegationen i Göteborgs Kommun har efter samråd med G.P.I. och andra institutioner i Göteborgsområdet, givit NYR synpunkter på förutsättningarna att lokalisera ovannämnda institut till Göteborg. Både ledningen vid G.P.I. och de fackliga representanterna ställer sig bakom delegationens skrivelse (1979-04-04/HJ/ke). Den specifika G.P.I.-kompetensen, kan av lätt förklarliga skäl inte beredas utrymme i en sådan central skrivelse. Då NYR begärt att få upplysningar om G.P.I.:s förutsättningar att klara de tänkta arbetsuppgifterna, vill vi meddela följande:

G.P.I.:s metodutveckling är inriktad på *de problem som arbetsmarknadsinstitutens målgrupper företer*. På senare tid har metodutvecklingen blivit alltmer inriktad på pedagogisk utveckling. Det har bl.a. skrivits böcker om ämnet av G.P.I.-personal (Lars-Erik Liljeqvist: "Samtal utan miss-

tag" och "Kurspedagogik". Bengt Johansson "Förändringar i arbetslivet").

G.P.I. har en *gedigen erfarenhet av utbildning inom arbetspsykologins och pedagogikens områden*. Bl.a. har G.P.I.-personal ansvarat för *utbildning av utbildare* (handledare på AMS, utbildningskonsulter på Statskonsult AB). Många av G.P.I.'s kurser är rikstäckande och exempel på myndigheter/företag som anlitat G.P.I. är: AMS, Statskonsult AB, Riksskatteverket, Televerket, DAFA, Statens Personalnämnd, Försvarets Radioanstalt, Försvarets Materielverk, Försvarets Rationaliseringsinstitut, Posten, Statens Järnvägar, Statens Provningsanstalt, SE-banken, Statens Vägverk, Saab-Scania, IBM m.fl. Det har inte inneburit några som helst problem att sköta dessa utbildningar från Göteborgs horisont. Förutom att G.P.I. bedriver utbildning centralt från huvudkontoret, förekommer givetvis lokal utbildning vid filialkontoren.

Beträffande *kompetent personal*, kan nämnas att G.P.I. under många år bedrivit vidareutbildning av personalen. En person är sedan flera år utsedd till utbildningschef för att samordning av utbildningsinsatserna skall kunna ske. Exempel på intern vidareutbildning är: Personlig utveckling i grupp, 2-årig utbildning i stödsamtalsteknik och korttidsterapi, 2-årig utbildning i Rogers klientcentrerade terapi (riktar sig till läkare, kuratorer, m.fl. över hela landet förutom att G.P.I.'s egen personal genomgått den), psykologinsatser för individer, grupper och organisationer, socialpsykologiska utredningar och åtgärder, arbetsanalyser, gruppdynamiska metoder, ergonomi, industripsykologi, yrkesvägledning, organisationsutveckling, kurspedagogik, aktiverande yrkesvals metodik, samarbete och konflikter mellan olika grupper, utredningsmetodik och åtgärdsplanering för betingat arbetsföra, planering och genomförande av utbildning i organisation, arbetets anpassning till människan.

Av G.P.I.'s totala omsättning på omkring 10 mkr. hänför sig ungefär 20 % (2 mkr) till forskning, metodutveckling och utbildning.

Bifogat följer en förteckning över *rapporterad och pågående forskning och metodutveckling vid G.P.I.*, Psykotekniska Institutet i Göteborg AB. Förteckningen begränsar sig till *de senaste fem åren* och till de pågående respektive avrapporterade projekt som utförs/utförts vid G.P.I.'s utvecklings-/utredningsavdelning i Göteborg

G.P.I., Psykotekniska Institutet i Göteborg AB

Förteckning över rapporterad och pågående forskning och metodutveckling vid G.P.I., Psykotekniska Institutet i Göteborg AB.

Under de senaste fem åren, 1974–1978, har nedan nämnda pågående respektive avrapporterade projekt utförts vid G.P.I.'s utvecklings/utredningsavdelning i Göteborg.

I Pågående projekt*För Arbetarskyddsfonden (ASF)*

Rubricering	Antal arbetsmånader för psykolog
Psykiska effekter på människor som utsätts för infraljud	7
Psykosociala faktorerers inverkan på närvaro i industriarbete	21
Militär och civilmilitär personals arbetsförhållanden	3

För Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS)

Rubricering	Antal arbetsmånader för psykolog
Utprovning av Kurs i psykologisk yrkesvalsteknik	4
Utprovning av en rutin för introduktion av PKS-modellen, ett material för arbetspsykologiskt samtal	3

II Rapporterade projekt*För Arbetarskyddsfonden (ASF)*

Rubricering	Antal arbetsmånader för psykolog
Sociala och psykologiska aspekter på arbetstidens förläggning	30
Några effekter av arbetstidens förläggning	6
Uppföljning av projektet "Sociala och psykologiska aspekter på arbetstidens förläggning"	7
Datapersonalens arbetsförhållanden	22
Renhållningspersonalens arbetsmiljö	20

För Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS)

Rubricering	Antal arbetsmånader för psykolog
Intresseartikuleringsmetodik i psykologiska undersökningar för yrkesvalshjälp – stegvis anlagsundersökning	5
Om Rorschachtestet som hjälpmedel i yrkesvalsprocessen	1
En analys av problemrelaterade psykologiska utlåtanden	4
Arbetskravsanalys anpassad till anpassningsgruppernas behov i samband med remittering till psykologisk utredning	1

Kvalitetsbedömning av psykologisk anlagsundersökning	1
Praktisk SAMTALSTEKNIK – en inventering och beskrivning för arbetspsykologer, af-tjänstemän m.fl.	6
Anlagsundersökningens uppläggning ur pedagogisk synvinkel	3
Anlagsundersökning med instruktionsgivare	3
Konstruktion av ett undervisningspaket i samtalsmetodik avsett att användas i lokal utbildning av arbetsförmedlingstjänstemän	1
Ett första steg i utvecklingen av självbedömningsformulär för Au som pedagogisk situation	1
Motiveringar och förslag till ett utvecklingsprojekt av Anlagsundersökningen som utredningsinstrument i anpassningsgruppen	2
ACHTNICH BILDER – personlighetspsykologi i teori och tillämpning. En handledning	8
Illustrerad handledning i tillämpad personlighetspsykologi vid anlagsundersökning och annan yrkesvalsutredning	2
En yrkesvalspsykologisk modell för utredning och redovisning i anlagsundersökning och dylikt	2
Om stödsamtalen, Lan O-län, 1973-1974	0,25
Kurs i psykologisk yrkesvalsteknik	8
Om fortbildning i AU	4
PKS-modellen – material för arbetspsykologiskt samtal. Manual	6

För övriga uppdragsgivare

Rubricering	Uppdragsgivare	Antal arb.mån. för psykolog
Ensamstående föräldrar – en resurssvag grupp i samhället	Konsumentverket	7
Attityder till ett nytt system för flaskhantering	Promah AB	2

Att arbeta i storkök – en intervjuundersökning	K-Konsult (anm. gemensam avrapp. till ASF)	1
Samåkning i privata	Chalmers Tekniska fordon Högskola	5
Projekt Kvalitativ bedömning (Assessment) Försök att tillämpa Assessmentteknik vid Industriavdelningen	Internprojekt G.P.I.	1
Om den psykiska ar- betsmiljöns betydelse – vad anser skydds- ombuden?	Internprojekt G.P.I.	3

Institutets för Psykologisk-pedagogisk Konsultverksamhet AB skri- velse

IPPK AB, som ombetts att ge synpunkter på lokaliseringen av ett centralt institut för metodutveckling, forskning och personalutbildning med inriktning på de arbetsmarknadsinstitut som enligt riksdagens beslut skall inrättas i varje län fr.o.m. 1 januari 1980 vill härmed anföra följande.

Med utgångspunkt i statsmakternas tidigare ställningstagande till lokalisering av nyttillkommande statlig verksamhet, anser vi det berättigat att förutsättningslöst granska lokaliseringsfrågan då det gäller metodforskningsinstitutet.

Vi anser att mycket talar för att förlägga ett sådant institut till en universitetsort, där det finns möjlighet att anknyta till befintlig forskning och utbildning med inriktning på arbetspsykologi och arbetsvård och där ett sådant institut kan ha en stimulerande och utvecklande effekt på den verksamhet som bedrivs inom relevanta institutioner vid universitetet. De argument som motionärerna Bengt Bengtsson m.fl. och Kurt Hugosson m.fl. anför som skäl för att institutet förläggs till Göteborg, menar vi därför har vissa fog för sig.

Man skulle dock med större fog kunna framföra liknande skäl för en förläggning av det planerade institutet till Uppsala, utifrån argument som i det följande kortfattat och punktvis redovisas.

1. Det centrala FoU institutet måste rimligtvis ha nära kontakter med handikappforskningen eftersom det kommer att omhänderta metodutveckling rörande behandling av arbetshandikappade. Handikappforskningen med inriktning mot psykologiska, pedagogiska och sociologiska aspekter på syn- och hörselskador samt rörelsehinder har sedan ett tiotal år haft ett centrum i Uppsala. Den har stötts av SÖ, Riksbankens Jubileumsfond,

Styrelsen för teknisk utveckling m.fl. forskningsråd och bedrivits vid psykologiska, pedagogiska och sociologiska institutionerna i samarbete med handikapporganisationerna. Uppsala har AMU-center och specialläroarbildning. Centra för CP-skadade med utbyggd forskningsinstitution finns (Bernadotte-hemmet).

2. Den kanske mest utvecklade och framgångsrika behandlingsforskningen rörande alkohol- och narkotikaberoende i landet finns vid Ulleråkers Sjukhus. En betydande del av de arbetshandikappade tillhör denna kategori. Det finns alltså möjligheter att anknyta FoU-institutets verksamhet till forskningsverksamheten vid Ulleråkers fo-inst.

3. Utbyggnaden av arbetspsykologin i Uppsala. Det är fördelaktigt att den tillämpade psykologin har kontakter åt alla tillämpningsområden så att de studerande bereds möjligheter att välja specialisering inom varje högskoleort. Uppsala torde vara unik bland universitetsorterna genom att den tillämpade psykologin inriktats i det närmaste fullständigt mot klinisk psykologi. Skälen till det är många men bl.a. att klinisk psykologi mycket tidigt fick en stark ställning inom Uppsalapsykiatrins forskningsavdelningar och Pharmacias läkemedelsutprovningar. Arbetspsykologin, framvuxen senare och representerad genom IPPK AB och trafiksäkerhetsforskningen, kunde givetvis inte hävda sig gentemot dessa giganter.

Genom att förlägga FoU-institutet till Uppsala skulle en ny och lockande marknad öppna sig för den tillämpade psykologin i Uppsala. Betingelserna för en omorientering vid psykologinstitutionens forskning är idag gynnsamma dels därför att utrymmet för forskning inom klinisk psykologi är snävt och dels därför att man står inför en omorganisation av psykologinstitutionens verksamhet i och med att en ny professur i psykologi kommer att tillsättas.

Det vore m.a.o. utomordentligt fördelaktigt för den tillämpade psykologin i Uppsala om institutet förlades dit. Det vore också fördelaktigt för de studerande. Förläggning till annan universitetsort skulle inte nämnvärt påverka den tillämpade psykologins orientering där.

4. Närheten till Stockholm. Det innebär inte någon betydande olägenhet för personal på statens arbetsklínik och PTI att erbjudas jobb i Uppsala. Vidare är närheten till de tunga verken AMS och SÖ i Stockholm fördelaktigt. Restiderna är korta – till Stockholm ungefär som inom delar av Stockholm – kostnaderna små.

Utifrån ovan redovisade punkter vill vi i första hand föreslå att det planerade centrala institutet för metodutveckling, forskning och personalutbildning förlägges till Uppsala.

Psykotekniska institutets skrivelse

I prop. 1978/79:73 föreslås i enlighet med Sysselsättningsutredningens och NYR:s förslag, att ett centralt institut inrättas för metodutveckling, re-

habiliteringsforskning i ett arbetsmarknadsperspektiv och personalutbildning.

Det centrala institutet föreslås väsentligen bygga på de statliga PFI och STAK och knytas till AMS, även om det får en självständig ställning genom en delegationsstyrelse. I denna föreslås generaldirektören för AMS bli ordförande. Styrelsen i övrigt föreslås få en bred samhällelig representation med företrädare för arbetsmarknadens parter, handikapprörelsen, arbetarskyddsstyrelsen, socialstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, riksförsäkringsverket, skolöverstyrelsen, universitets- och högskoleämbetet, landstingsförbundet och svenska kommunförbundet.

I två motioner (nr 1033 och 2042) har föreslagits att detta centrala institut skall förläggas till Göteborg. Mot vad som där anförs vill vi framhålla följande argument för att det centrala institutet förläggs till stockholmsregionen.

- Organisationsförslaget innebär inte bildandet av ett nytt institut utan endast att verksamheterna vid PFI och STAK samordnas och vidgas utöver nuvarande inriktning. Det är således viktigt att konstatera att vad det här i första hand är fråga om är en ändring av huvudmannskapet för redan existerande statliga institut.
- I enlighet med förslaget skall verksamheten vid det centrala institutet främst ha en sammanhållande och samordnande funktion av den metodutveckling och den personalutbildning som skall bedrivas vid de regionala AMI-instituten i hela landet. Ett av motionärernas argument för en lokalisering av det centrala institutet till Göteborg är denna regions stora behov av sysselsättningsskapande åtgärder och av utredning och forskning för att lösa länets problem. Enligt NYR:s förslag kunde de anförda exemplen (nedläggningshotade företag) ses just som sådana problem som skall lösas inom ramen för länens AMI-institut.
- Planläggningen för det centrala institutets arbetsuppgifter måste ske i nära kontakt med AMS. NYR förordar att en enhet inom AMS skall samverka med det centrala institutet i frågor som rör särskilt metodutveckling och personalutbildning.
- En viktig uppgift för det centrala institutet är även dokumentation av utvecklings- och forskningsinsatser och övrig forskningsbevakning och forskningsinformation. Dokumentationsfrågorna bör med fördel kunna samordnas med den dokumentation som nu byggs upp inom Arbetslivscentrum och STU:s miljölaboratorium (Styrelsen för teknisk utveckling), Stockholm.
- Ett nära samarbete med en rad myndigheter förlagda till Stockholm ligger inom det centrala institutets uppgifter. Bland dessa kan nämnas UHÄ, SÖ, Socialstyrelsen, RFV och många handikapporganisationer.
- Ett nära samarbete sker för närvarande med institutioner inom Stockholms universitet. Detta samarbete bör i framtiden utvidgas. I Stockholm är förutsättningarna särskilt goda för ett samarbete rörande bete-

endevetenskapliga frågor då ett särskilt "Beteendevetenskapligt centrum" nu inrättas här. Forskningsgrupper finns för närvarande vid universitetet, t.ex. vid Psykologiska institutionen, som driver projekt av intresse för förståelse av ungdomars anpassning, studie- och yrkesval. Vidare finns bl.a. vid Pedagogiska institutionen grupper som sysslar med forskning rörande invandrarfrågor samt handikapp-problem.

- PTI:s nuvarande lokaler bör vara väl lämpade för det centrala institutet. De är rymliga och ändamålsenligt utrustade, bl.a. med reprocentral och arkiv.
- Såväl inom PTI som STAK är personalen bosatt inom storstadsregionen. En grundförutsättning i propositionen för det centrala institutet är att verksamheten byggs upp på den samlade erfarenheten hos personalen vid dessa institutioner. Detta torde inte kunna bli möjligt om det centrala institutet förläggs långt utanför storstockholmsområdet.
- Övergångssvårigheterna i samband med den föreslagna omorganisationen blir orimligt stora om man inte slår vakt om redan existerande kontakter och samverkan, framför allt i relation till AMS/LAN, genom att ge det centrala institutet även lokal närhet till dessa administrativa enheter.
- Med hänsyn till ovanstående vill vi bestämt förorda att det centrala institutet förläggs till Stockholmsområdet.

Skövde kommuns skrivelse

Regeringen har i prop. 1978/79:73 bl.a. föreslagit att ett centralt institut för metodutveckling och forskning med inriktning på yrkesinriktad rehabilitering inrättas. Arbetsmarknadsutskottet har vid behandling av ärendet förordat att frågan om lokalisering av det centrala institutet bör prövas i särskild ordning vilket också riksdagen har beslutat.

Med anledning härav hemställer kommunstyrelsen att Skövde kommun prövas som lokaliseringsort för den planerade verksamheten. Som skäl härför får kommunstyrelsen anföra följande.

1. Skövde utgör huvudort och primärt centrum i Skaraborgs län enligt gällande ortsklassificering. För att utveckla kommunen i ett regionalpolitiskt perspektiv har stora ansträngningar under åren inriktats på att erhålla utlokalisering av statlig verksamhet till kommunen. Kommunen har trots detta ej kommit i fråga vid utlokalisering av de statliga verken.

2. Ortsstrukturen i Skaraborgs län skiljer sig från andra län genom sin flerkärnighet dvs. länets primära centrum kompletteras med regionala centra. Dessa orter som i huvudsak finns inom en tremilsradie från Skövde ingår inom de små avstånden i en gemensam arbetsmarknads- och bostadsregion med ett sammanlagt befolkningsunderlag om ca 120 000 innevånare vilket givetvis ger underlag för en god service. När Skövde tidigare prövats i lokaliseringssammanhang torde alltför stor hänsyn tagits till enbart

kommunens befolkningsunderlag och mindre vikt lagts vid den väl fungerande region i vilken Skövde utgör centrum.

3. Vid en bedömning av arbetsmarknadsläget i kommunen kan ett behov av ökad differentiering och behov av ytterligare arbetstillfällen för långtidsutbildade konstateras. Kommunens näringsliv domineras av AB Volvo-Skövdeverken som sedan 1974 minskat antalet anställda med ca 1 000 från 4 500 till 3 500. Genom att företaget ingår i Volvokoncernen saknas vissa administrativa funktioner som tillhör ett huvudkontor. Genom Volvo-Skövdeverkens dominans finns få andra industriföretag av betydelse och kommunens beroende av företagets utveckling är stort. Ett av de övriga större företagen, AB Gullhögen, har genom försäljning till Cementa förlorat sin huvudkontorsfunktion. Tekokrisen har drabbat ett annat av de större industriföretagen, Brason Konfektion AB, där samtliga anställda friställts.

Länsarbetsnämndens allmänna arbetsmarknadsbedömningar för det närmaste året visar inte på någon markant förbättrad arbetsmarknadssituation. I de långsiktiga bedömningarna inom länsplaneringen har länsstyrelse och kommun tvingats till drastiska nedskärningar av tidigare prognoser. För att kunna få en fortsatt positiv utveckling av kommunens/regionens arbetsmarknad är det *synnerligen väsentligt att kommunen får ett tillskott av arbetstillfällen*. Det är också avgörande att arbetstillfällen inom den administrativa sektorn tillkommer, då det skulle medföra ökad differentiering och fler valmöjligheter på arbetsmarknaden.

4. Skövde kan genom ett centralt läge erbjuda goda kommunikationer med övriga delar av landet. Med Stockholm och Göteborg finns i dag t.ex. en tågförbindelse per timme vilket torde vara av vikt med tanke på verksamhetens art i det planerade institutet.

Det finns också skäl att nämna att Skövde utgör en utbyggnadsort för högskoleutbildningen.

5. Kommunen är beredd att medverka till att erforderliga lokaler för verksamheten framtages. Det är också kommunens avsikt att medverka till en god lösning av bostadsfrågan för de anställda.

Med hänvisning till vad som ovan redovisats är det kommunens förhoppning att en positiv prövning av Skövde som lokaliseringsort för det centrala institutet för metodutveckling och forskning avseende yrkesinriktad rehabilitering kommer till stånd.

Innehåll	Sid.
Propositionen	1
Propositionens innehåll	1
Bakgrund	2
Föredragandens överväganden	4
Hemställan	10
Beslut	10
 <i>Bilagor</i>	
Bilaga 1. Skrivelse från nya utredningen om yrkes- inriktad rehabilitering m.m. (NYR)	11
Bilaga 2. Inkomna skrivelser till NYR	31